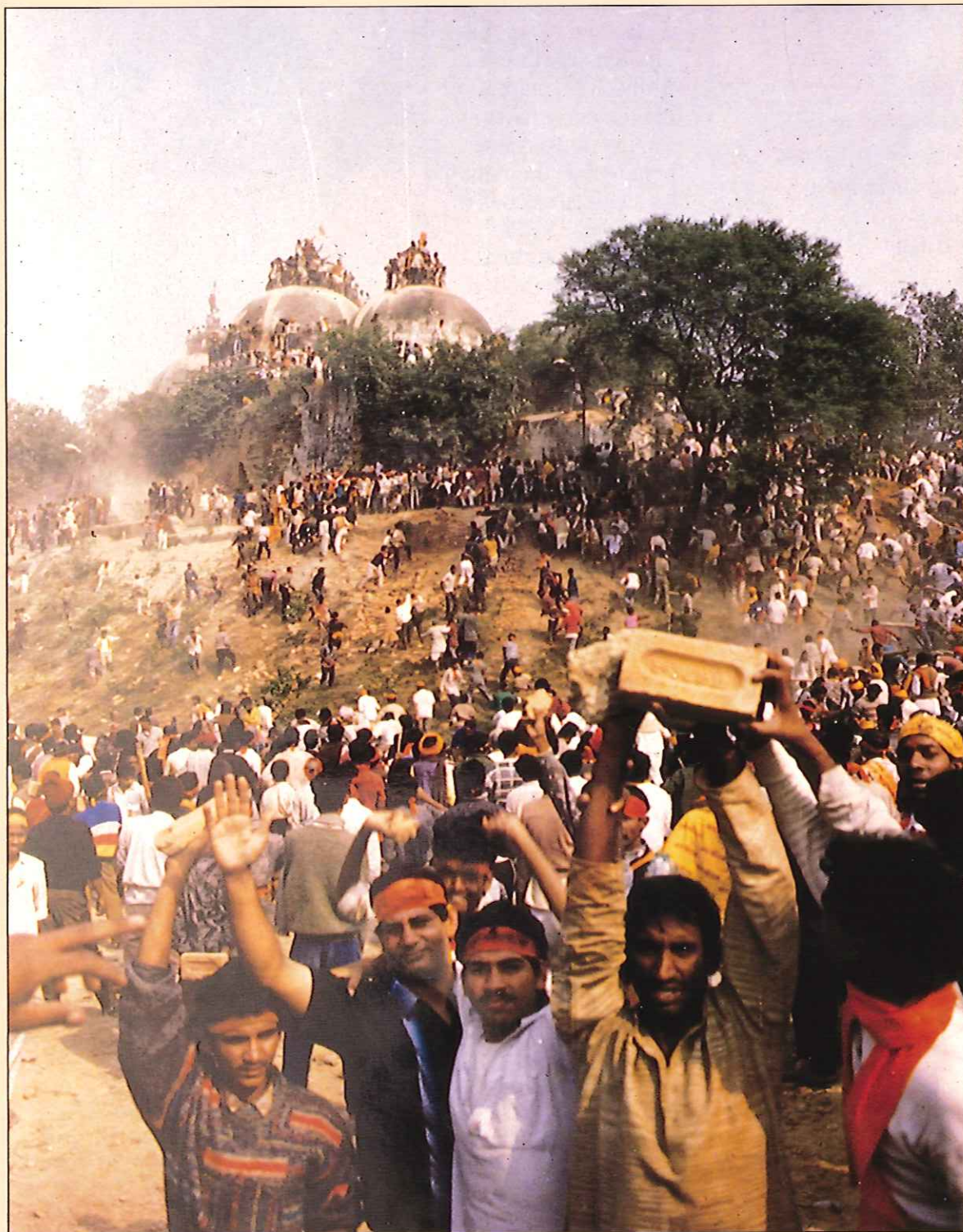

Nr 1 • 1993 • årgång 17 • 30 kr

sydasien

Mahatma Gandhis dröm krossad

Omslagsbilden visar hinduiska fanatiker efter fullbordad stormning av Babar-moskén i Ayodhya den 6 december 1992.

FOTO: D RAVINDER REDDY

NUMMER 1 / 1993

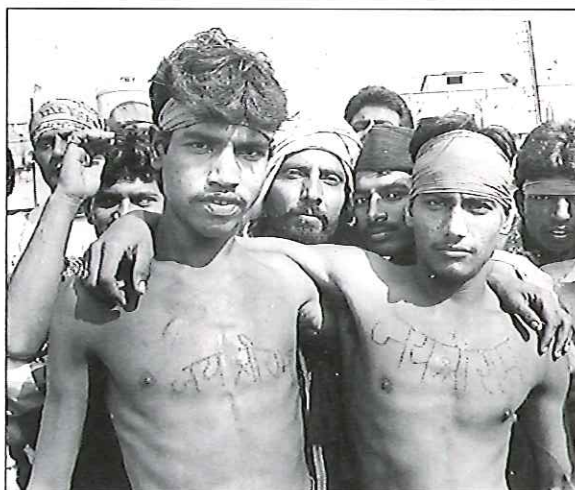
INNEHÅLL

AYODHYA:

En krossad dröm	3
Den svarta söndagen – ögonvittnesskildring / <i>Ruchira Gupta</i>	4
Mahatman åter lönnmördad / <i>Bo Gunnarsson</i>	7
Öppet brev till Ram	9
Indiens värsta kris / <i>Göran Djurfeldt</i>	10
Citat av <i>Arun Shourie</i>	13
Ökad konfrontation även på landsbygden / <i>Jan Breman</i>	14
Hoppet lever i Kabul	16
Biståndsdebatten i Norden	19
Nationalpark utan människor	22
Indisk antropolog i Danmark	24
Reaktioner på Ayodhya i Pakistan och Bangladesh	26
Ajit Roys krönika	27
Recensioner	28
Notiser	30

sydasien

En moské är riven och en hel nation – Indien – är skakad. Minst 2000 människor har dödats och många fler drivits från sina hem. Att de dramatiska händelserna den 6 december 1992 i tempelstaden Ayodhya, belägen mellan Ganges och Himalaya i delstaten Uttar Pradesh, får allvarliga konsekvenser råder det ingen tvekan om.

SYDASIEN ger därför i detta nummer stort utrymme åt Ayodhya. Analyser och bakgrunder till det som skett. Artiklar skrivna av både svenska och indiska medarbetare. *Ruchira Gupta* lämnar en ögonvittnesskildring från själva moskérivningen. *Bo Gunnarsson*, *Göran Djurfeldt* och *Ajit Roy* förklarar sammanhangen. Den holländske sociologen *Jan Breman* ger en skildring av landsbygdens reaktioner på Ayodhya.

Och i ett öppet brev till guden Ram frågar sig några förbryllade anhängare varför han inte uppskattar deras hängivenhet utan tvärtom tycks sörja alla dem som dödats i hans namn. Där ligger kanske hoppet för Indien – att inte alla religiösa traditioner inom hinduismen är lika reaktionära som de som nu breder ut sig.

Redaktionen

SYDASIEN
BOX 1142
221 05 LUND

Besöksadress: Råbygatan 5 B, 223 61 Lund.

Telefon: 046-13 35 68.

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin.

Teknisk redaktör: Lars Eklund.

Tryck: I-Tryck/Grafiska Huset, Luleå 1993.

Register: Progek, Göteborg.

ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 120 kr, övriga Norden 150 kr. Enbart prenumeration (institutioner och bibliotek) kostar 150 kr. Utanför Norden 60 kr portotillägg +

ytterligare 35 kr om betalning sker med utländsk check. Vi är tacksamma för stödprenumerationer/medlemskap å minst 200 kr.

Lösnummerpris: 30 kr.

Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.

Redaktion för detta nummer: Göran Djurfeldt, Göran Frankel, Staffan Lindberg, Pernille Gooch, Esse Nilsson, Eva Johansson, Peter Andersen, Stig Toft-Madsen, Birgitte Sørensen och Lars Eklund.

Kommande två nummer görs i Göteborg och utkommer i maj respektive september. Artiklar och debattinlägg välkomnas.

Manusstopp: 1 maj samt 15 augusti 1993.

Kontaktpersoner för lokala redaktionskommittéer:

Stockholm: Tobias Hellström,

Råsundavägen 70, 171 52 Solna, 08-27 05 85.

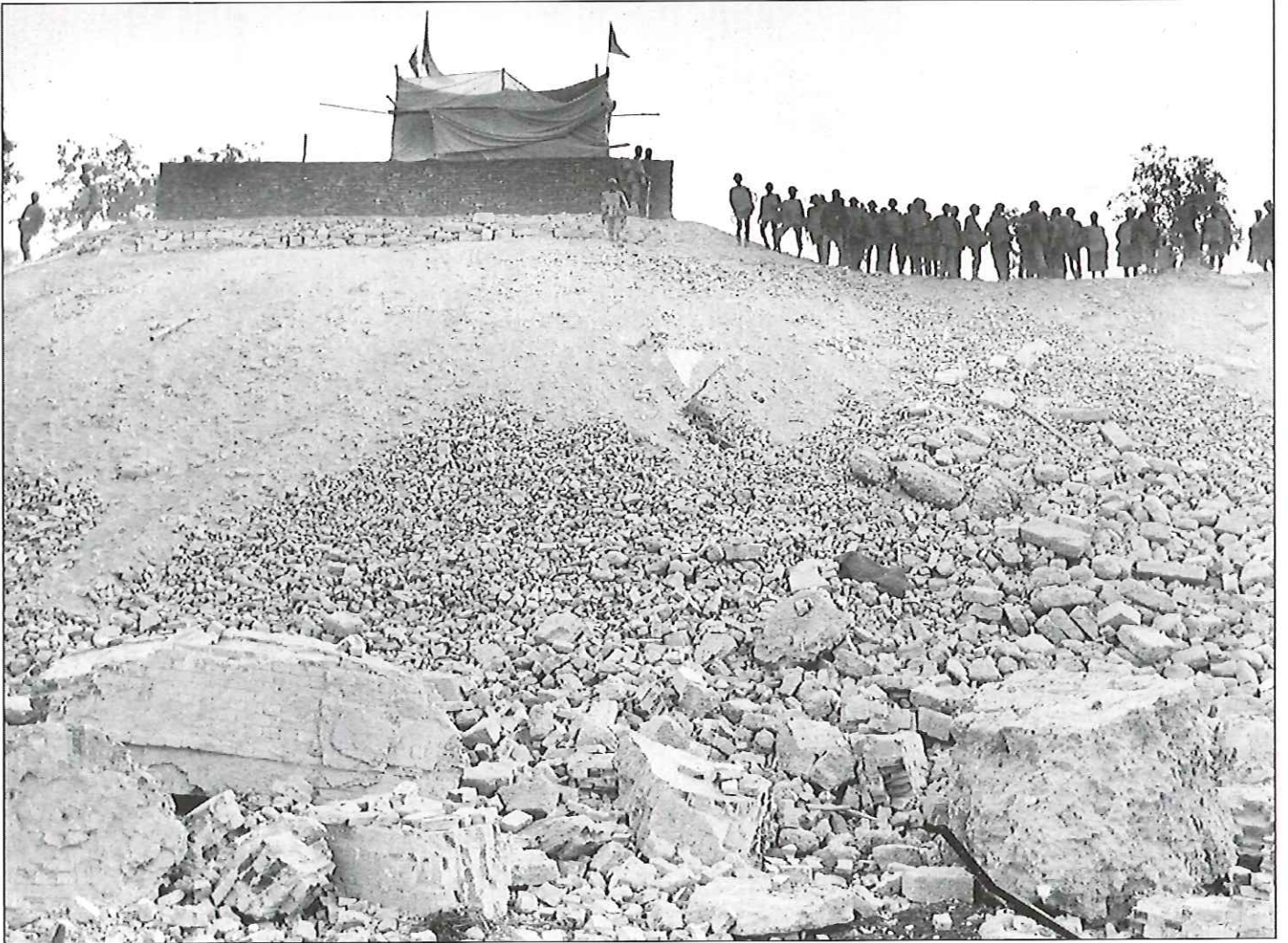
Göteborg: Thomas Bibin, Västra Bodarnevägen 3102, 441 60 Alingsås, 0322-511 77.

Skåne: Göran Djurfeldt, Kullavägen 3, 232 51 Åkarp, 040-46 08 95.

Köpenhamn: Stig Toft-Madsen, Strandgade 96, DK-1401 København K, (00945) 31 54 56 11.

Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasien såväl som i Sverige.

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆

En dröm är **KROSSAD**

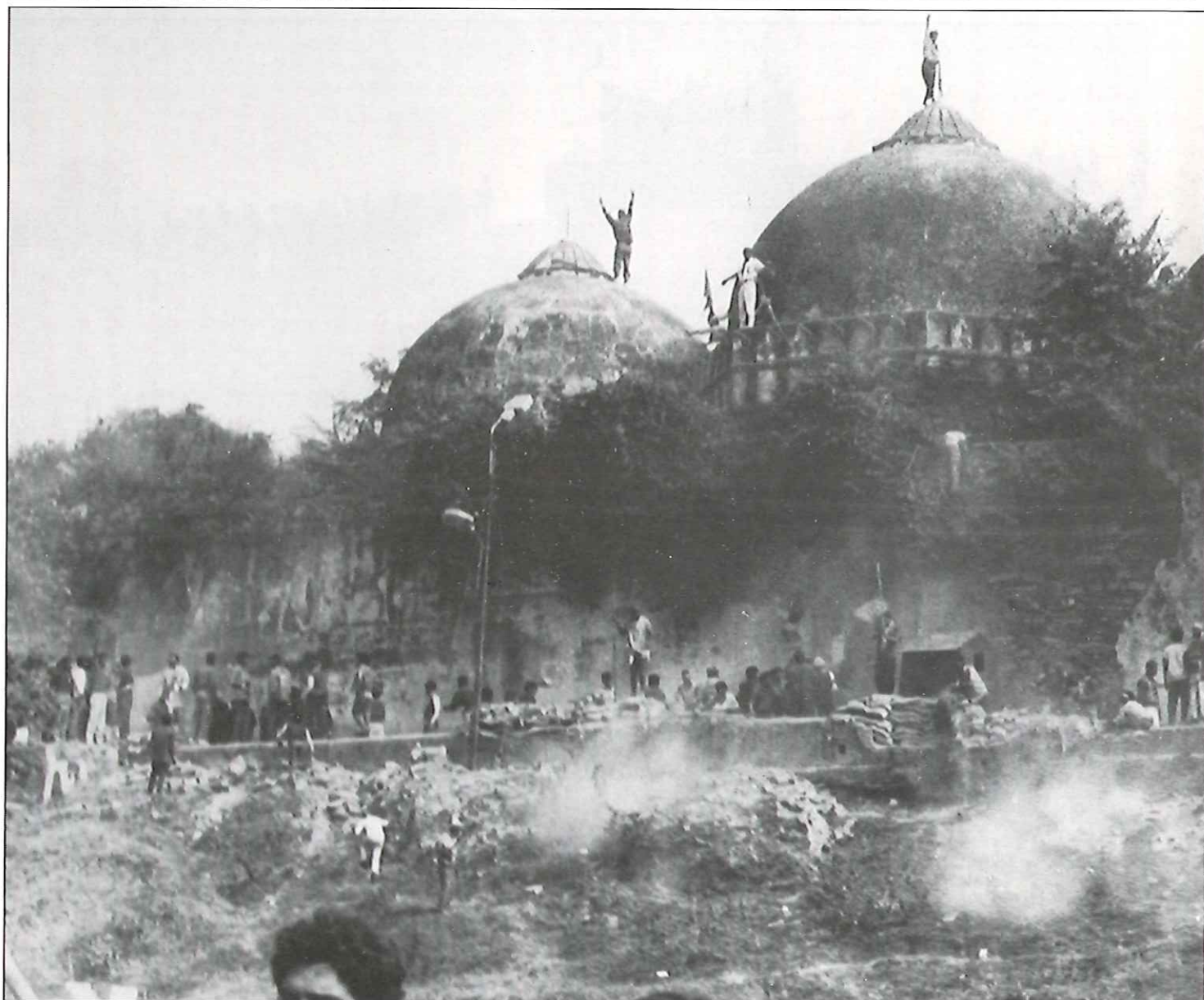
Mahatma Gandhi, Indiens landsfader, hade en dröm. Trots att han själv var hindu drömde han om ett sekulariserat Indien, där olika religioner skulle kunna leva sida vid sida. Hans dröm fick sig en allvarlig törn när det Brittiska Indien 1947 delades i två stater, det muslimska Pakistan samt Indien. Det senare blev dock sekulariserat – med lika rätt för alla religioner – varför mahatmans dröm på sätt och vis ändå uppfylldes.

Gandhi dog för sin dröm. Han mördades av en fanatisk hindu, medlem av RSS – en organisation som sedan 30-talet kämpat för ett rent hinduiskt Indien.

Man kan se det som ett andra mord på Mahatma Gandhi när moskén i Ayodhya i norra Indien jämnades med marken den 6 december förra året.

När tusentals frivilliga stormade Babri Masjid, Babarmoskén, krossades för många drömmen om det sekulariserade Indien. Cirka 2 000 människor dödades i de upplopp och pogromer mot muslimer som följde.

Många anser det vara Indiens största kris sedan självständigheten när fanatiska hinduer nu driver upp sin kampanj för ett hinduiskt styre i Indien.

Den svarta

Vad kommer händelserna den Svarta Söndagen att betyda för framtiden? Jag är indiska men också hindu. Den dagen skämdes jag för bådadera och jag fruktade för mig själv och min framtid. Det verkade som om den demokrati och frihet som jag tagit för given var som bortblåst och alla de institutioner som skulle vaka över den var hjälplösa.

☆☆☆☆

När jag tänker på den dagen är det många bilder som dyker upp - den hängivna förtjusningen i Sadhi Pithambras ansikte då hon skrek: *Ek Jhatka aur do, Babri Masjid tod do (Slå till en gång till, riv Babri moskén)*, den uppretade folkmassan - halv nakna heliga män, barfota pilgrimer, sadhus och frivilliga tempelbyggare, kar sevaks, i flammande röda och saff-

ransgula färger, med högafflar, käppar, och stänger i händerna, krigsrop som ekade när moskén smulades sönder till stenflisor framför ögonen på oss. Det kändes som slutet för det liberala Indien.

Vijaya Raja Scindia uppmanade Ram-anhängarna att ta sig ut ur moskén för att inte skadas. Det bjöds på sötsaker. Föräldrarna till de pojkar som dött i 1990 års tempelbyggeskampanj anlände, och folk rörde vid deras fötter. Rapport efter rapport, religiösa sånger allt medan ursinnet byggdes upp.

Röken från de muslimska affärerna som satts i brand. Och Vivan Mehra, tidningens fotograf, kom tillbaka

totalt chockad. Han hade blivit slagen av kar sevaks. Lämnat kamera och två filmrullar i utbyte mot sitt liv. Klockan tjugo i tolv, mitt under ett tal av Pramod Mahajan, hade han sett vad som hände vid moskén. Han hade suttit i lugn och ro i vintersolen mumsande på jordnötter och betraktat de olika grupperna från delstaterna på takterassen till hinduextremisternas kontor i Ayodhya.

☆☆☆☆

Plötsligt stod två personer på en av moskéns kupoler och viftade med den saffransgula flaggan. När jag såg mig om efter Vivan hade han redan sprungit bort till moskén 200 meter därifrån för att få bättre bilder.

söndagen

Vivan tog bilder i rasande takt. Plötsligt rusade två kar sevaks fram och började slå honom med sina käppar. Han sökte skydd hos några poliser men de ville inte hjälpa honom. I deras åsyn blev han omringad av fem kar sevaks. En av dem stack fram en kniv och tvingade honom att överlämna den film som han just hade tagit. Han protesterade men de sa till honom att om han inte gav dem filmen så skulle de döda honom. Sedan ryckte en av dem till sig hans kamera. Vivan försökte vädja till polisen om hjälp. Men poliserna sa till honom att sluta fotografera och i stället rädda sitt liv.

Förstummade såg vi den ena kupo-

len efter den andra rasa ihop. I början såg det bara ut som om kar sevaks tänkte sätta upp en flagga på kupolen i mitten och sedan ge sig i väg. Men plötsligt hade två personer förvandlats till flera hundra. Rep firades ner efter en noga uttänkt plan så att fler och fler kunde klättra upp.

☆☆☆☆

Tvårt emot alla upplysningar från säkerhetspolisen var angriparna fullt utrustade med hackor, knivar och spett och började riva ner kupolerna. Det var helt tydligt att Högsta domstolens order inte respekterades. Andra journalister berättade också att Högsta domstolens utsände observatör hade låsts in på ett av kampanj-

ledningens kontor omringad av hundratals kar sevaks.

Inga myndigheter ingrep. Det syntes inte ett spår av några centrala polisstyrkor på hela dagen. Två av kupolerna rasade och det var bara en tidsfråga när den tredje skulle falla ihop.

Tillsammans med tre andra journalister bestämde jag mig för att ta mig in i Babri Masjid och se på de sista riterna där Ram Lalla statyerna förvarades. Jag lämnade mitt anteckningsblock och min penna på terassen. De andra journalisterna tog på sig saffransgula schalar och märken med Ram på. När vi kom fram till diket som var grävt runt moskén och när vi såg raseriet som pågick, bestämde sig två av oss för att vänta utanför. Den tredje beslöt sig för att gå in men sa åt mig att stanna därute med de andra.

Jag trodde dock att jag var säker

eftersom jag hade ett presskort som VHP gett mig. När jag kom in i moskén frågade någon mig om jag var en kar sevika (kvinnlig tempelbyggaraktivist). Jag svarade att jag var journalist. Mitt namn? Ruchira Gupta. *Hon är muslim!* Plötsligt fylldes luften med ropen *muslim*. Händer började klösa mig på halsen. Jag höll på att strypas och jag kunde inte få fram ett ord. Jag försökte ta mig loss, men de höll mig fast. En av dem sa: *Inte här inne, vi dödar henne utanför.*

☆☆☆☆

De släpade ut mig. Ärmen på min blus var sönderriven. På något sätt hoppades jag att jag skulle komma loss. Det gjorde jag också. De kastade ner mig i ett dike. På andra sidan stod de två journalisterna som stannat utanför. När de upptäckte mig skickade de fram några kar sevaks för att rädda mig. Som tur var kände en av dem igen mig från ett samtal vi haft några dagar tidigare. Han fick ett slag i huvudet när han räddade mig. Han blödde kraftigt och vrickade ena foten, men vi kom därifrån.

Vi kom tillbaka till takterassen - det enda säkra stället. Jag försökte berätta vad som hänt för en BJP-ledamot som jag kände, men han tog ingen notis om det utan frågade: *Säg mig, hur lång tid tar det innan resten av moskén rasar ihop?*

BJP - Bharatiya Janata Party ("indiska folkpartiet" - det hinduextremistiska partiet)

RSS - Rashtriya Swayamsewak Sangh (halvfascistisk hinduorganisation)

VHP - Vishwa Hindu Parishad (det hinduiska världsförbundet)

Helt omtöcknad satt jag där och såg på rivningen under de sista tjugo minuterna. Jag registrerade det mekaniskt. Grupperna av kar sevaks började skingras. De uppmanades i högtalarna att stanna kvar. Jag kunde inte hålla reda på vem som talade. En delstatsminister från Rajasthan som avgått för att förena sig med kar sevaks frågade mig vad som hänt. Jag svarade: *Det vet du väl.*

Han ville att jag skulle säga det rent ut. Jag kunde bara inte, orden kom inte fram.

☆☆☆☆

Jag ville bara ta mig därifrån. Men alla journalisterna på terrassen tyckte att vi skulle ta oss därifrån i samlad tropp. Det gick en timme innan vi gav oss iväg. Vid det laget hade Advani gått ner från terrassen till ett av rummen i huset. Två journalister gick för att tala med honom. Innan vi gick berättade en polis för oss om attacker på journalister och han bad oss att vara försiktiga. Vi gick sakta. Vi

nådde huvudgatan med brinnande affärer på bägge sidorna. Lukten av brända bildäck fyllde luften och triumfvåren från återvändande kar sevaks med tegelstenar i händerna bröt den dova tystnaden.

Vi gick tysta genom de härjade gatorna, upptagna av våra egna känslor över det som hänt. Vi visste att vi hade varit med om en historisk händelse som skulle forma Indien i framtiden. Samtidigt var vi tvungna att klara oss undan de rasande kar sevaks tills vi nådde Lucknow. Vår plan var att om någon stoppade eller blockerade bilen, så skulle jag ligga ner och de andra säga att de var på väg till sjukhuset med mig. Vi stoppades också, men så fort någon av oss sa *Jay Sri Ram* så tilläts vi åka vidare. Av den polis, som alltid brukar finnas överallt, syntes inte ett spår.

Ruchira Gupta

Ruchira Gupta är korrespondent för Business India. Hennes mycket personliga skildring har tidigare publicerats i den indiska tidskriften *PUCL Bulletin* (People's Union of Civil Liberties).

Översättning: Esse Nilsson och Staffan Lindberg

Finns det några hoppfulla motkrafter?

D L Sheth.

Statsvetare verksam vid Centre for the Study of Developing Societies i New Delhi.

Det finns myriader av motkrafter, men de saknar politisk ledning. *Hindutvarörelsen* (som eftersträvar en rent hinduisk stat) försöker att skapa en vertikal ledning bland hinduerna under de högre kasternas ledning. Deras ledare saknar kulturellt självförtroende och en vision för hur Indien ska styras. Deras nationalism är exklusiv, den består av högkastiga medelklassmänniskor, för ögonblicket i sällskap med vanligt folk, allt i Rams namn. Men sammanhållningen har ingen materiell bas, den har inget idéinnehåll utöver templet. De lägre kasterna, de oberörbara och alla andra minoriteter kommer förr eller senare att skrämmas bort. Den svagaste länken är de sekulariserade politiska partierna (d v s alla utom BJP), som är splittrade i den ekonomiska politiken och sitter fast i gamla motsättningar.

Gail Omvedt. Journalist, forskare, författare till en uppmärksammad bok om indisk kvinnorörelse.

Motkrafter är dalits (d v s de oberörbara, red:s anm), stamfolken, de lågkastiga, kvinnor, bönder, arbetare. Förstörelsen av moskén i Ayodhya var en krigsförklaring - en förklaring om kastkrig, alltså ett krig inte bara mot de religiösa minoriteterna utan mot alla de nämnda grupperna. Krigsförklaringen innebär att den religiösa högern sätter sin tolkning av Guds lag över landets lag. Och "Guds lag" betyder här brahmanernas lag. Stridsfrågan är inte sekularism, och de som uppfattar kriget som en konflikt mellan hindufundamentalism och sekularism, de kommer att förlora kriget. Kriget kan bara vinnas om man inser att kriget gäller kastsystemet och frågan om de högre kasterna ska styra över de lägre, och om hur indierna ser på sig själva och sin identitet. Vilken religiös tradition identifierar du dig med? Är du anhängare av Rama, eller till Sita, Shambuk eller Ravana? Följer du Waman eller Bali Raja? Detta är det slagfält där kriget kommer att avgöras.

Partha Mukherji. Sociolog verksam vid Indian Statistical Institute i New Delhi.

Det finns många motkrafter, och nya uppstår hela tiden. Några av de viktigaste är för det första de politiska partierna - utom de kommunalistiskt inriktade som BJP. De andra partierna är emot kommunalistiska och fascistiska tendenser. En annan motkraft är de ansvariga massmedierna. Ytterligare en motkraft finns bland de religiösa grupper, både bland hinduer och muslimer, som inser vikten av att landet förblir sekulariserat. Det finns också en kulturell elit som är viktig, och som inbegriper musiker, dansare, författare och filmpersonligheter. Industrimän och fackföreningsledare har också fördömt den kommunalistiska smittan och pogromerna. Bland det arbetande folket är många emot kommunalismen, för att den stör deras möjligheter att tjäna sitt dagliga bröd.

Moskérivningen i Ayodhya hot mot Indiens överlevnad

Mahatma Gandhi har lönmördats igen. Den rubriken stod att läsa i en Calcutta-tidning efter rivningen av den 364 år gamla Babarmoskén i Ayodhya och det är en bra jämförelse. Händelserna i den lilla tempelstaden nära Faizabad i Uttar Pradesh, vid Gografloden (en biflod till Ganges) är den andra beslutsamma attacken mot sekularismen, som sedan 1949 varit en av den Indiska Unionens fundament.

Mahatma Gandhi mördades av Nathuram Godse, en medlem i RSS, hinduhögerns militära gren. Förövarna i Ayodhya kom från samma led: *BJP* (Indiska folkets parti), *VHP* (Det hinduiska världsförbundet), *RSS* och *Bajrang Dal* är en brokig samling längst ut på högerflanken som utnyttjar yttrandefrihet och parlamentarism för att förverkliga storvulna drömmar om ett *Hindu Rashtra*, ett hinduiskt Storindien.

Mordet på landsfadern Mahatma Gandhi 1947 ledde till att hinduhögern isolerades och förblev en politisk paria i 30 år ända tills motståndet mot Indira Gandhis undantagstillstånd gjorde dem rumsrena igen som "förkämpar för demokratin".

Unionen i gungning

Idag är den indiska unionen i gungning. Rivningen av den gamla moskén ses av många som början på Indiens sönderfall, en protest som i brist på politiskt ledarskap förefaller svår att förhindra.

Blodet flödar. 1.300 dödades i upplopp omedelbart efter vandaldådet och nu har landets finansiella centrum, Bombay, och en annan miljonstad, Ahmedabad, förvand-

En lycklig kar sevak efter moskérivningen, med *Jai Sri Ram* målat på sin kropp med sitt eget blod. Foto: T Narayan.

lats nästan till krigszoner där 100.000-tals muslimer flytt för sina liv.

– Det kommer att ta tio, kanske femton år, sedan har vi Khalistan, Kashmir, Nagaland, Assam, Tamil Eelam och flera andra som fria, självständiga stater, säger Malvika Singh, redaktör för den ansedda tidskriften *Seminar* i New Delhi.

Skurkarna i Ayodhya har redan försett sig med en helgongloria. De gör anspråk på att ha monopol på nationalism och patriotism, de framställer sig som martyrer och

politiskt förföljda och de talar om ett nytt förtryck, ett undantagstillstånd proklamerat av politiker som valts av antihinduer.

Historien är ett mäktigt vapen i en mjuk stat, särskilt om man har skrivit om den för sina egna syften.

Indiens hinduhöger skyr nu inga medel och deras kamp för makten ger associationer till händelser i Europa för bara 50 år sedan.

Likt Adolf Hitler och nazisterna hävdar ideologerna bland hinduextremisterna att hinduerna i Nordindien har ett ariskt ursprung och att de rasmässigt står över andra etniska och religiösa grupper i landet.

Målmedvetenhet

I tio år har hinduhögern med *BJP* som sin politiska fasad målmedvetet strävat efter att vinna över landets hindumajoritet och skapa ett gigantiskt röstblock som kan ge seger i allmänna val. Malvika Singh:

– Den stora vändpunkten i indisk politik kom i valet 1979 då Indira Gandhi övergav sin tidigare valkrets, de fattiga, och i stället ohämmat började spela på hinduernas religiösa

känslor. Hon hade förlorat trovärdighet genom undantagstillståndet och tvingades söka nya vägar. Hon besökte mer än 350 tempel under valkampanjen. Hon mötte hinduismens överstepräster och vise män och hon lät sig välsignas av dem. Hon vann en överlägsen seger och hinduhögern beslöt att möta henne med samma vapen.

Läget verkade bra 1984, men två månader före valet mördades Indira Gandhi av sina sikhiska livvakter. Trots sorg och chock var sonen Rajiv snabb att utnyttja ➤

situationen för att få hinduerna bakom sig. I upplopp ledda av kongresspartiets hulinganer lynchades 4.000 sikher till döds. Rajiv vann fyra femtedels majoritet i valet tack vare att hinduerna mangrant ställde upp för honom, medan BJP sveptes bort och bara fick två av 540 mandat.

Spelade ut Ayodhya-kortet

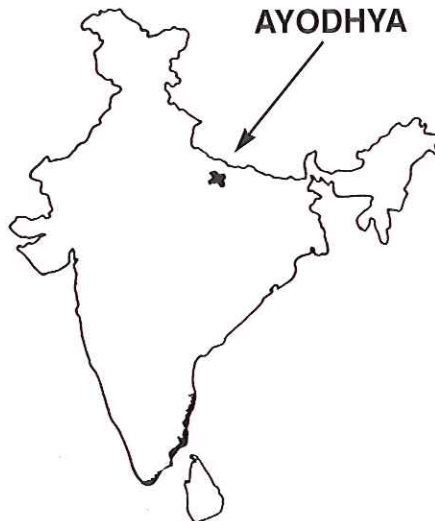
Två år senare försökte kongresspartiet att stärka sina hindukort genom att öppna kontroversen om Babarmoskén i Ayodhya som varit låst i domstolar i nästan 40 år.

Hinduhögern serverades en godbit på fat och tog snabbt över frågan. Enligt mytologin föddes guden Ram – som också kallas Rama – i Ayodhya för 900.000 år sedan. Men templet till hans ära, som påstås ha byggts på platsen, sägs ha rivits i början av 1500-talet av mogulkejsaren Babar, som i stället skulle ha uppfört en moské över ruinerna.

Den indiska civilisationens långa historia, folkets kultur och anda, reducerades gradvis till en jordplätt på två tunnland och ett monument i en liten stad.

Hinduhögern höjde slagord om Rams rike på jorden, medan andra såg Babarmoskén som en symbol för Indiens kulturella mångfald.

Hindutva, hindufundamentalisternas vision av det nya Indien, satte alla frågor om social rättvisa, fattigdom, arbetslöshet och mänsklig värdighet på undantag. BJP gick till val 1989 med Ramtemplet som standar, ett "vakttempel" som på något sätt förmodades ta hand om alla problemen och återge Indiens hinduer identitet och stolthet.

Kampanjen för templet trappades upp året därpå när BJP fällde dåvarande premiärministern V P Singh sedan han arresterat hinduledaren L K Advani för att förhindra att man byggde ett Ramtempel där moskén stod. I valet 1991 erövrade hinduhögern makten i fyra delstater och blev näst största parti i det federala underhuset, *Lok Sabha*, med 120 mandat.

Allt mer antimuslimsk

Kampanjen för guden Ram har därefter blivit allt mer antimuslimsk. I veckor före ceremonin i Ayodhya uppviglades de fanatiska anhängarna att rasera kejsaren Babars "segermonument" som påstods förolämpa hela Hindunationen. Många talade också om muslimerna som landsförrädare och inkräktare.

– BJP-ledaren Advani är idag för hinduerna vad Sant Bhindranwale var i början av 1980-talet för sikherna, säger Malvika Singh. Bhindranwale skapades av Sanjay och Indira Gandhi som en del i maktkampen om Punjab och när de insåg faran hade sikherna redan tagit till vapen. Resultatet känner vi. Konflikten har krävt minst 50.000 liv och blodspillan fortgår. Nu gör man om misstaget med Advani, vars budskap är långt dödligare. Man låter honom hållas trots att han kan utlösa strider som för tankarna tillbaka till delningen 1947, då en halv miljon människor slaktades.

Indien är en mosaik. Vid delningen 1947 fanns det 500 riken och småstater och fortfarande består Indien av en mängd "nationer" med vitt skilda kulturer och språk. Det är en mycket gammal civilisation, men nationen har bara funnits i 45 år och är därför sårbar om fundamentet rivs.

BJP-regeringarna i delstaterna har nu sparkats. Men under ett och ett halvt år vid makten strävade de målmedvetet efter att skapa *Hindutva*. RSS har blivit en verklig maktfaktor och leden har växt. VHP har getts fria händer inom kulturen. Mogulkejsarna har raderats ut ur historieböckerna. Ram och andra hindugudar har getts ökat utrymme och undervisningen i engelska har upphört. Också urdu, det språk som 35 miljoner muslimer i Nordindien använder, har strukits från skolschemat. Städer som haft muslimska namn i 400 år har döpts om och ett helt kulturarv har suddats ut.

Politiskt kapital

En orsak till att många i städernas medelklass kommit att se BJP som ett alternativ till kongresspartiet är den disciplin, organisation och sammanhållning som hinduhögern länge visat upp. I Nordindiens 250.000 byar har BJP ridit på religion, vidskeplighet och okunnighet, eftersom bara en tredjedel av befolkningen där kan läsa.

Men illusionen om ordning och reda har spruckit. Makten har korruperat också hinduhögern och hundratals olika sekter avslöjar att splittringen är stor. Långt ifrån alla heliga män, präster och organisationer står bakom det som händer i Ayodhya.

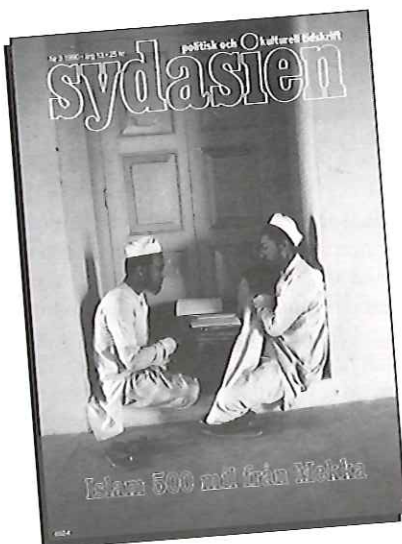
Men uppenbarligen har BJP lyckats göra politiskt kapital av moskérivningen och partiet är oförmöget att ta avstånd ens från de fanatiker och mördare som nu driver 10.000-tals muslimer ut ur Bombay och Ahmedabad.

Om man lyckas få till stånd ett nyval redan i vår så är det mycket möjligt att en renodlat fascistisk rörelse tar makten i Indien, världens näst folkrikaste land, och kastar in regionen i ett än värre politiskt kaos.

Bo Gunnarsson

Mer om hinduismen av idag och islam i Sydasien

SYDASIEN har skrivit tidigare om dagens två stora religioner i södra Asien, hinduismen och islam. 3/90 var ett temanummer om islam i Indien och Pakistan med inleddade artiklar av bl a Jan Hjärpe och Ishtiaq Ahmed. Och 4/91 hade hinduismen som tema – med artiklar av bl a Eva Hellman och William Smith. Du kan beställa dessa båda uppmärksammade nummer genom att sätta in 50 kronor på postgiro 79 54 96-9 SYDASIEN, märk talongen "Religionspaket".

Käre Gud, Käre Ram

Detta är ett öppet brev till guden Ram. Det var i hans namn som moskén i Ayodhya revs. Här skriver några förbryllade beundrare till Ram.

Käre Ram,

Det är lite ovant att skriva brev på det här sättet. Ingen av oss har förvisso varit kallad att skriva till Dig förut. Men vissa saker måste sägas, och de sägs bäst i ett öppet brev som detta.

Först av allt skulle vi vilja be Dig att se lite gladare ut. Vi har lagt märke till att Du på sista tiden sett lite bedrövad och förbryllad ut. Vad är skälet till Din bedrövelse?

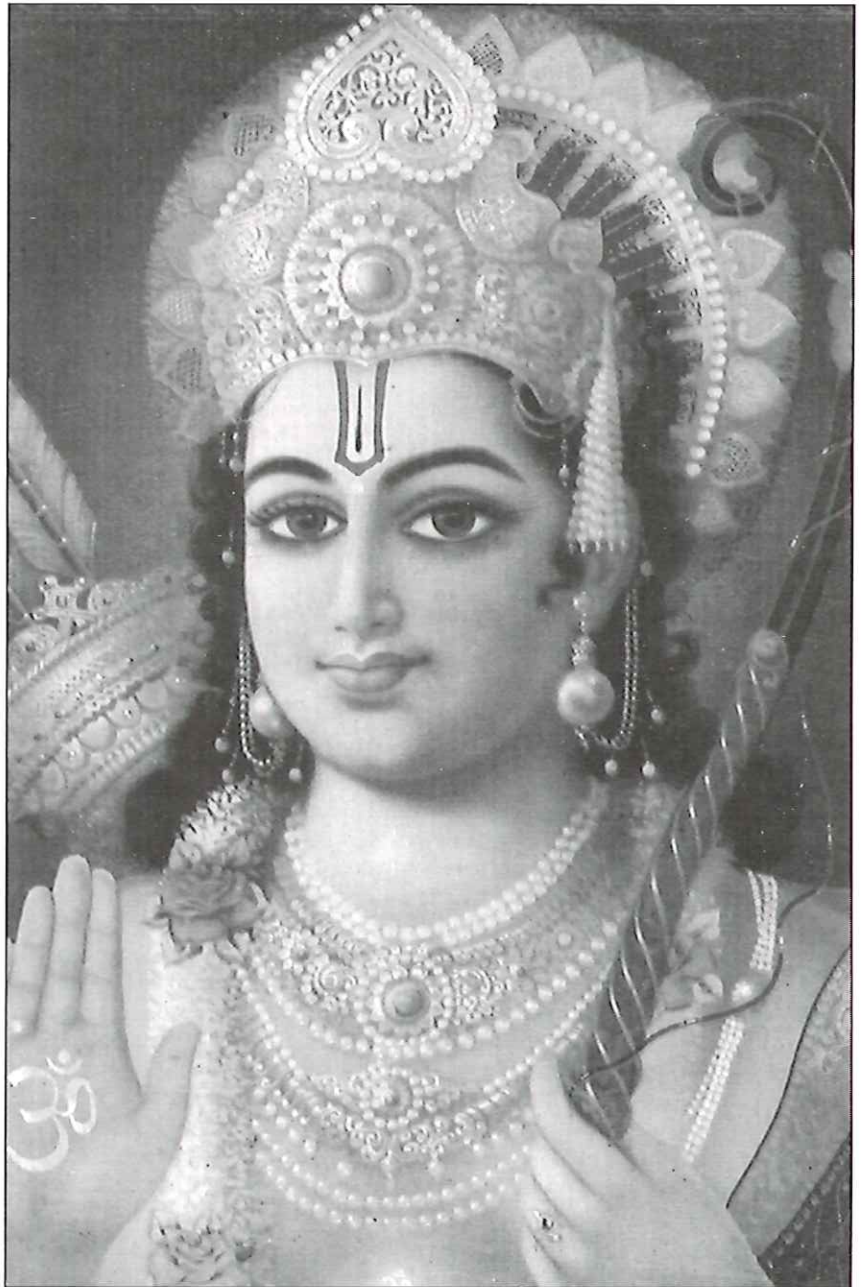
Den vars födelseplats ska smyckas med ett tempel värt många miljoner, borde väl se lite gladare ut? Vi vill inte låta vanvördiga, men tycker Du inte att Du är skyldig att glädja alla dem som arbetat för att bygga ett tempel på platsen för Din födelse?

För det andra är många av oss oroad för Din säkerhet. Det finns människor som kan svära på att de sett Dig brännskadad i de brinnande hyddorna och skjulen i Bombay nyligen. Från säkra källor har vi hört att Du besöker hemmen hos de allra lägsta och fattigaste; att du setts i sällskap med människor som inte vet när de ska få sitt nästa mål mat, och med sådana som inte vet om de kommer att leva tillräckligt länge till för att behöva ännu ett mål mat. Allt detta oroar oss.

För ett tag sedan var det några som såg Dig knäböjande och gråtande över det kallnande liket efter lille Mushtak och Zohra, och de nakna brända kropparna efter deras föräldrar. Vad är meningen med att bryta samman på det sättet? Vad är några småbarns och oskyldigas liv värda, om man jämför det med att bli dyrkad och beundrad av människor som är så hängivna att inget pris är för högt för dem, om det bara betalas till Din ära? De har i sin oändliga visdom känt att de små barnen och deras föräldrar är Dig till förargelse, eftersom de helt respektlöst dyrkar dig under ett annat namn — de kallar dig visst Allah.

Vi måste också påpeka att människor börjat lägga märke till, och påpeka att du är frånvarande från de tempel som Du förmodas bebo. Detta är förstås oundvikligt, eftersom du redan visat att Du föredrar de fattigas och de ödmjukas boningar. Dina trogna klagar emellertid över att din frånvaro från Dina vördade helgedomar är ganska påtaglig.

Många av oss kan inte frigöra oss från känslan av att Du inte är helt tillfreds med de stolta planerna att bygga ett nytt tempel till Din ära, att Du till och med är missnöjd med idén att resa tempel på den plats där du föddes. Du är kanske inte klar över hur ståtlig den planerade byggnaden

är? Det är kanske ingen som berättat för Dig att dess portar kommer att smyckas med utsirad marmor, och att dess spiror kommer att täckas med rent guld? Visst måste en sådan prakt falla vem som helst i smaken? Och ändå behåller Du denna sorgsna och jagade min. Folk som nyligen sett in i Dina ögon, har fått känslan att Ditt milda leende döljer ett brustet hjärta. Kan det vara för att den rörelse som brinner vid Dina altare påminner Dig om de förkolnade och rykande hemmen, där de bodde som Du höll kära? Eller kan det bero på att doften av blommorna som läggs vid Dina fötter förvandlats till stanken av ruttnande kroppar?

Från några förbryllade beundrare

Fotnot: Denna insändare av Shirin P. Antia har tidigare varit publicerad i Times of India.

När Babar moskén i Ayodhya revs den 6 december förra året, var det fascismen som stack upp sitt fula tryne. Indiens demokrati står inför sin största utmaning sedan självständigheten 1947. Förverkligas fascisternas dröm om *hindutva*, en rent hinduisk stat, kommer det att leda till en etnisk rensning, som kommer att få Bosnien att framstå som en oskyldig förövning.

Den 6 december samlades 10.000-tals frivilliga på guden Ramas födelseort, den lilla staden Ayodhya i norra Indien. De skulle lägga grunden för ett tempel på, eller alldeles intill den plats där Ram (eller Rama) föddes. Landet höll andan. Skulle de frivilliga tempelbyggareaktivisterna, kar sevaks, hålla det löfte som organisatörerna givit, att det hela skulle gå fredligt till?

Oron gällde den lilla moské, Babri

masjid; polisen, känd för sin brutalitet, viker undan märkvärdigt lätt, stegar reses mot moskéns kupoler, de stenar som låser dess bågar hackas loss, och kupolerna faller samman.

I rök och damm smutsades Mahatma Gandhis och Jawaharlal Nehrus dröm om ett sekulariserat Indien, där religionen skulle stå utanför politiken, och där hinduer, muslimer, sikher, kristna, jainer och buddhister skulle kunna leva i fred tillsammans. Ur röken föddes i stället mardrömmen om *Hindutva*, det hinduiska rike, som BJP, RSS och VHP slåss för.

Veckorna efter skakas Indiens större städer av sammanstötningar mellan hinduer och muslimer. Över 600 dödas i Surat, Ahmedabad, Bhopal, Kanpur, Bangalore, Calcutta, Hyderabad och Mysore. Förstörelsen av egendom och kapital

naiv nog att tro dem. Till slut var han fångad i ett hörn.

Det var för sent att stoppa de 10.000-tals kar sevaks som var på väg till Ayodhya. BJP hade kontrollen, eftersom partiet innehade regeringsmakten i delstaten Uttar Pradesh där Ayodhya-dramat utspelades. Djävulen skulle själv vakta fåren. Det var för sent att avsätta BJP-regeringen, och armén kunde inte sättas in utan dess tillåtelse. Hade centralregeringen brutit mot författningen och sänt in armén, hade djävulen kunnat spela oskyldig herde, och Rao hade likafullt varit förloraren.

S Naik sitter kvar. Narasimha Rao sitter kvar. Kongress-partiets och hela partistystemets kris är en av orsakerna till att fascismen nu gör sig bred i Indien.

Gruppegoismen, och konsten att appellera till olika gruppintressen, har av indiska

Hindufascismen hot mot etnisk mångfald

Masjid, som står bredvid den plats där templet skulle anläggas eller - enligt de trogna - som faktiskt står precis på den plats där Ram föddes. Moskén byggdes av Babar för mer än 400 år sedan, och har sedan dess varit ett tvisteämne mellan hinduer och muslimer. Den var inte längre i bruk som moské, utan var mera ett arkitektoniskt minnesmärke.

Redan 1949 smugglades några gudabilder in i moskén, och en period offrade hinduer och bad muslimer i samma helgedom, på det sätt som de tidvis och på många platser gjort i detta synkretistiska land. Men i och med att fundamentalismen gjorde sig bred inom bägge religionerna, fördjupades konflikten, och för några år stängdes moskén i väntan på ett domstolslag om dess framtid.

Mahatma Gandhis mördare

Arrangör av det "frivilliga arbetet" i Ayodhya var bland andra RSS, en hindunationalistisk kaderorganisation. RSS räknas ofta som ansvarig för mordet på Mahatma Gandhi, som utfördes av en av dess medlemmar.

Bakom kampanjen för ett tempelbygge i Ayodhya stod också två front-organisationer: VHP, som varit inblandad i åtskilliga pogromer mot muslimer i indiska städer, samt det stora högerpartiet BJP, det största oppositionspartiet i Indiens parlament.

Allt skulle gå fredligt till, det hade samliga inblandade organisationer försäkrat. Ändå hände det som inte fick hända, kar sevaks stormar stängslen runt Babri

räknas i många miljoner.

I det till synes kosmopolitiska Bombay, landets kommersiella centrum på västkusten, och huvudstad i delstaten Maharashtra, dödas först 275 personer i december, och i en andra våg av oroligheter i januari, ytterligare över 200 personer. Där spelade en annan fascistisk kaderorganisation, det maharatta-nationalistiska *Shiv Sena*, en nyckelroll. Dess kader organiserade det som blev till en veritabel pogrom, med systematisk rensning av stora områden från muslimska invånare och företaget.

Medan Bombay brann pågick en politisk fejd med ödesdigra konsekvenser. Försvarsministern Sharad Pawar, själv från Maharashtra, måste ha tillåtelse från sin främste rival, Maharasthras chefsminister, S Naik, för att kunna sätta in armén i Bombay, så att den kunde ta över från polisen, som snarare deltog i pogromen än sökte förhindra den.

Gud - Ram - vet hur många människor som dödades medan grälet pågick. Ram vet kanske också hur S Naik kan sitta kvar som chefsminister efter så tydligt ha bidragit till att förvärra pogromen.

Han har kanske också någon idé om hur Narasimha Rao, landet premiärminister kan hålla sig kvar på sin post efter allt det som hänt. Rao kan två sina händer och svära sig fri från ansvar, men han kan inte påstå att han med någon större finess eller handlingskraft sökt hindra vad som skedde.

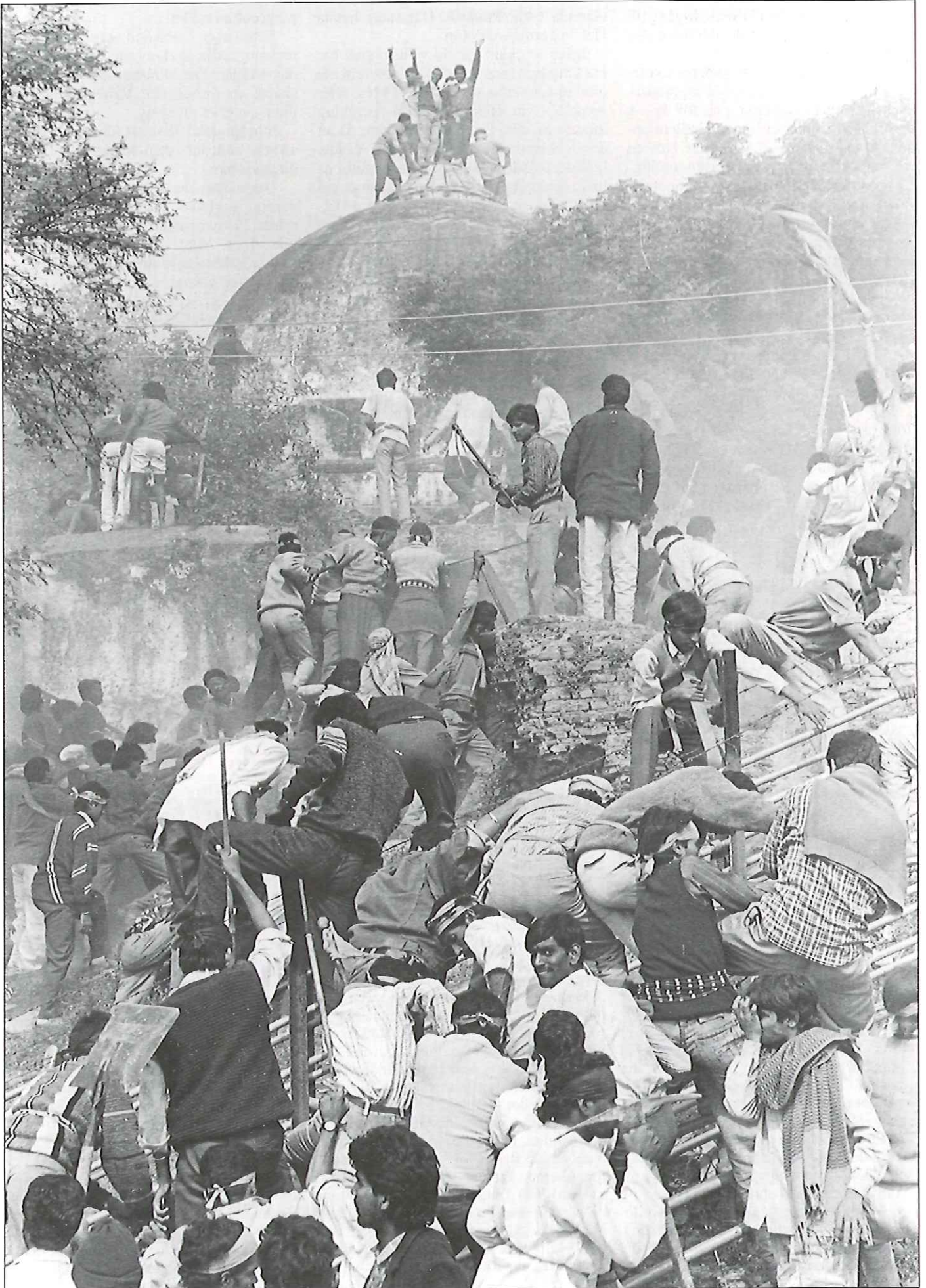
Rao blev alldeles tydligt lurad av BJP. Partiet låtsades spela spelet efter författningens regler, och premiärministern var

politiker utvecklats till en oskön, men sofistikerad konst. Som landets största minoritet (110 miljoner) har muslimerna varit en av de viktigaste röstbankerna. Folk har retat sig oerhört på de eftergifter som muslimska ledare lockat ur politikerna. De har genomfört en familjelagstiftning för muslimer, som legitimerar dess, både i västerländska och i hinduiska ögon, reaktionära och kvinnofientliga familjesyn. De har gått de mest reaktionära intressen till mötes, genom att undanta muslimerna från den lagstiftning som tillförsäkrar kvinnan underhåll efter skilsmässa.

Muslimer måste välja

Muslimerna har dessutom företrätts av personer och organisationer, vars förankring bland vanliga muslimer kanske inte varit lika djup som deras försänkning i den övriga muslimska världen. Arabvärlden har pumpat in pengar i muslimska fundamentalistiska organisationer i Indien, och därmed bidragit till klyftorna mellan majoriteten och minoriteten. Det gäller nu, säger progressiva muslimska intellektuella som sidsteppats av fundamentalisterna, för Indiens muslimer att välja det sekulariserade Indien, fundamentalismen leder bara vidare in i ghettona, och bereder bara vägen för *Hindutva*.

Röstbankerna har alltså sin egen finans- och förtroendekris. Men en bank verkar ännu solid, trots att den i högsta grad bidragit till krisen. Den kallas *Mandal*, efter ordföranden i Mandal-kommissionen, som lade fram ett förslag till nya kvoteringsreg-

ler, när det gäller olika kasters tillgång till utbildningsplatser och till jobb inom den statliga sektorn.

Indien har länge haft sådana kvoteringsordningar, speciellt för de stigmatiserade oberörbara kasterna, och för de sk stamfolk som utgör en annan viktig minoritet. Kvoteringsordningarna har haft en viss betydelse för att ge människor möjlighet att slippa ur åtminstone den ekonomiska misär som stigmatiseringen inneburit.

De som gjort resan från samhällets absoluta botten och en bit uppåt, vittnar dock om att själva stigma, att vara född oberörbar, eller född av en stamkvinna, det slipper man aldrig ifrån. Mandal-kommisionens förslag går ut på att nya grupper, de sk efterblivna kasterna, snäppet ovanför de oberörbara i kashierarkin, och en mycket stor minoritet, skulle få liknande företräde till jobb och utbildning.

När V P Singh och hans Janata Dal (folkparti) satte sitt politiska kapital i Mandal-banken, då brann också Indien. Flera studenter ur de högre kasterna brände sig själva till döds i protest. Så föddes i smärta en ny röstbank: *Backwards*. Förlorare var *forwards*, de högkastiga. Eftersom majoriteten av de högkastiga anser sig lika fattiga som alla andra, är de minst lika frustrerade. Bitterheten växer när de ser andra grupper favoriseras.

Det finns en alldeles klar linje mellan Mandal och *mandir* (templet). När Babri Masjid föll, hoppades BJP-ideologerna att Mandal skulle begravas under sten och grus. BJP:s *Hindutva* är alldeles klart ett motspel till Janata Dal:s *Mandal*.

Man ser det tydligast i Bihar, Indiens näst största delstat, öster om det tidigare

nämnda Uttar Pradesh. Där sitter Janata Dal i regeringsställning.

Bihar är ökänt för sin våldsamt; här har tidigare några av de värsta pogromerna mot muslimerna genomförts. Men efter Ayodhya var Bihar till allas förvåning lugnast av alla. Det beror inte bara på att dess chefsminister, Laloo Prasad Yadav, lade ner åtskillig möda på att med polisens hjälp förebygga våldsamt, utan också på att han, skickligast av alla Janata Dal-politiker lyckats skapa en front mellan oberörbara och *backwards*. Därmed var de högkastiga isolerade, och till skillnad från i Uttar Pradesh, där BJP regerar, fanns det ingen klang i majoritetsbotten för *Hindutva*.

Vi ser hur trådarna går: De saffransklädda, långskäggiga heliga männen lockas ur sina ashrams för att förverkliga sin teokratiska utopi; men bakom dem ser vi hur politikerna manövrerar sociala krafter som de knappast behärskar, för att skapa sig en maktposition.

Ekonomiska intressen

Bakom dem i sin tur skymtar ekonomiska intressen, som kanske inte bidragit till att skapa krisen, men som drar klar nytta av den. När den etniska resningen genomförs, medför det omfördelning av mark, kapital, konsumtionsvaror och jobb.

I Bombay skrämmer Shiv Sena muslimska arbetare så att de inte vågar gå tillbaka till sina jobb. Shiv Senas egna hinduiska anhängare får jobben i stället. Sluminnvånarna vågar inte vända tillbaka och bygga upp sina nerbrända skjul. Spekulanterna gnuggar händerna och börjar redan planera för höghus och shop-

pingcentra i stället.

Detta är en förbisedd aspekt på etnisk rensning: Alla de ekonomiska möjligheter den skapar. Det skrämmande är att den skapar aptit efter mer. Varje pogrom bär inom sig fröet till en ny.

Innebär detta då slutet för den sekulariserade indiska demokratin? Förhoppningsvis inte.

Den indiska demokratin har varit märkvärdigt seglivad och klarat av många kriser. En av orsakerna till detta är att det inte finns några naturliga majoriteter. Indien är de många minoriteternas land. Vi har redan räknat upp några av dem: Muslimer och andra minoritetsreligioner, oberörbara och lågkastiga. Regionerna har vi inte nämnt. BJP är väldigt väl avgränsat till det sk hindubälet i norra Indien, men har en stor vit fläck i Bihar. Partiet har inte lyckats inta östra Indien, och det är lika svagt i Sydindien. I västra Indien har det en konkurrent, snarare än en allierad i Shiv Sena.

Man skulle kanske kunna säga att Indien aldrig kan frambringa en fascism - det måste bli många, och de kommer nödvändigtvis att bli konkurrenter. Det skapar utrymme för alla de motkrafter som också finns.

Det finns trots allt hopp om att vi ska slippa se Bosnien multiplicerat i Indien. Därmed finns det också hopp om den märkliga skapelse som kallas världens största demokrati.

Göran Djurfeldt

Finns det några hoppfulla motkrafter?

T K Oommen.
Sociolog vid
Jawaharlal
Nehru
University i New
Delhi.

De religiösa grupperingarna opererar i praktiken som varandras motvikt.

Muslimerna utgör över 100 miljoner, de kristna 20 miljoner och sikterna 15 miljoner. De är tunga grupper i sammanhanget.

En annan viktig motkraft är de sekulariserade skikten bland hinduerna, vilket i ett indiskt sammanhang vill säga alla dem som är för religiös pluralism.

Men den viktigaste motkraften skulle kunna vara den tysta och likgiltiga majoriteten som, om de dras in i dispyten, är för ett sekulariserat Indien.

Ajit Roy. Journalist välkänd för SYDASIENS läsare. Krönikör sedan mer än 10 år tillbaka.

För det första är de fanatiska hinduerna fortfarande ganska svaga i Sydindien, Bihar, Västbengalen, Assam och Tripura. Delstaterna i nordost bebos av folk som är kristna eller följer olika stamreligioner. Alla dessa områden kan utgöra basen för motståndet mot de fanatiska hinduerna.

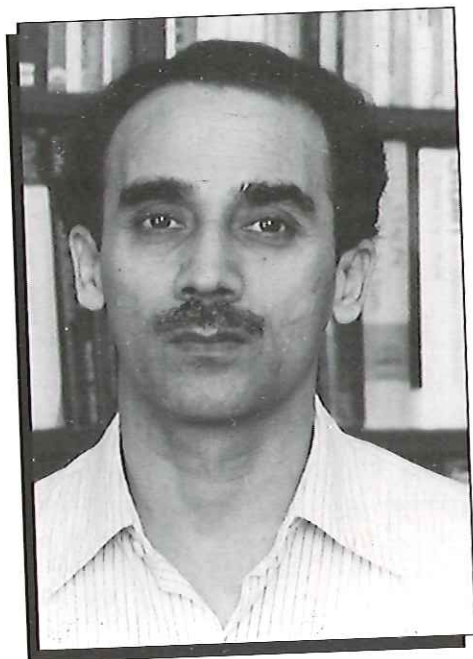
Motstånd bjuds också av fackföreningsrörelsen och andra massrörelser ledda av vänstern. Vidare bjuder de politiska mittenkrafterna motstånd. Till och med inom det styrande Kongresspartiet börjar stora grupper nu protestera mot den mjuka linje som premiärminister Narasimha Rao följt gentemot hindufanatikerna. En del stora industrimän, såsom J R D Tata, är mycket oroliga för de skador som hindu-fanatikerna vållat ekonomin. Slutligen opponerar sig de intellektuella och många journalister mot denna obscena rörelse.

Narendra Panjwani.
Redaktör för Independent, en liberal, engelskspråkig tidning i Bombay.

Moskérivningen i Ayodhya betyder M inte början till slutet för det sekulariserade Indien. Det är snarare början på en kamp för att stärka det sekulariserade Indien. Hittills har många tagit för givet att landet är sekulariserat för att det står i vår författning.

Motståndet mot kommunalismen kommer att ledas av medelklassen och affärseliten. De första tecknen på deras motstånd är redan synliga i Bombay. De bedriver rehabilitering av offren för de värsta pogromerna i stadens historia.

Arun Shourie blev berömd under undantagstillståndet 1975-77 som en av Indiens modigaste journalister. I dag står denne Mahatma Gandhi-anhängare nära det hinduextremistiska partiet BJP, och han försvarar öppet rivningen av moskén i Ayodhya. Här några citat som speglar hans inställning.

• *I hundratals år har västerlänningar, och naturligtvis våra egna sekularister fördömt hinduismen för kastsystemets rigiditeter, som inte är en effekt av religionen, utan av ekonomisk och teknologisk stagnation. De har prisat kristendomen och islam för att den inte delar upp mänskligheten - att dessa religioner i stället öppnar den djupaste klyfta mellan troende och icke-troende, det förtränger man.*

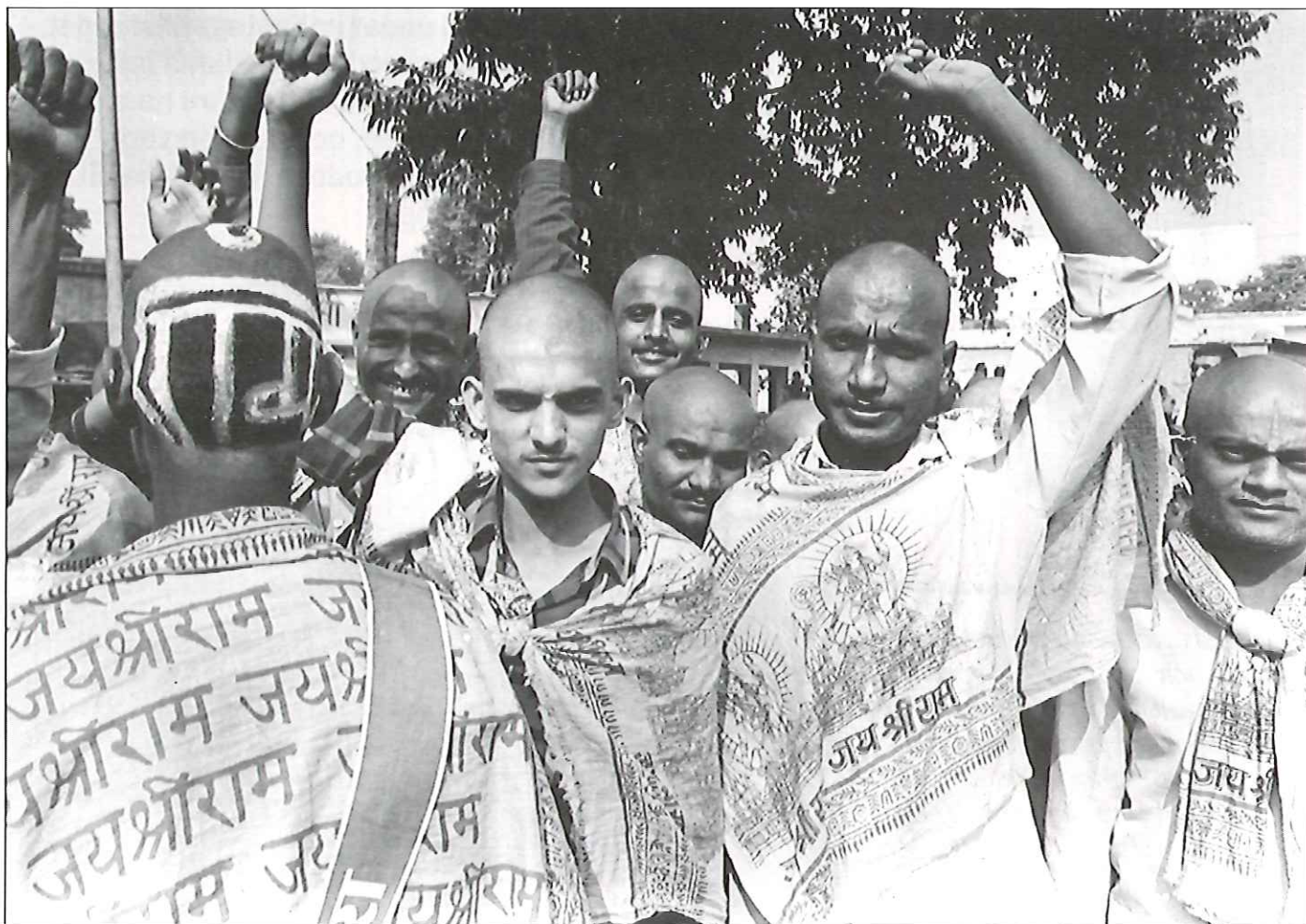
• *Till sist blev det en mobb som tog lagen i egna händer. För att inte detta ska bli till ett mönster, måste vi alla fördubbla våra ansträngningar att få samhället att fungera igen. Annars kommer det flera mobbar, och inget kommer att överleva.*

Paramilitära krypskyttar intar positioner på taket till ett tempel nära Babarmoskén, före stormningen. Men när kar sevaks - tempelbyggaraktivisterna inledde sin aktion ingrep aldrig trupperna.
Foto: UNI

• *Med den kollektiva bild som muslimerna har av islams historia, av dess martyrer, förleds de alltid till att som symbol, ledare och ståndpunkt alltid välja den mest omedgörliga. Arafat i förrgår, Saddam Hussein igår, och idag den icke-förhandlingsbara byggnaden Babri Masjid. Utgången är alltid densamma, Arafat kastas ut ur Libanon, Saddam besegras, och nu har Babri Masjid raserats.*

• *Sekularismen är en sträng gud, lika sträng som Gamla Testamentets Jehova, eller Koranens Allah. Alla måste lyda hans lagar. Ayodhya visar hur den motsatta ståndpunkten - att majoriteten måste vara sekulariserad, medan en minoritet kan leva efter andra lagar - till slut måste falla*

Motsättningarna ökar även ute i byarna

Lallubhai gottar sig avgjort åt händelserna i Ayodhya och deras efterdyningar. Muslimska böner skall inte längre höras på den plats där Herren Rama föddes. Och min värd är full av hån mot centralregeringens halvhjärtade planer att återuppbygga Babri Masjid tillsammans med ett hinduiskt tempel.

Lallubhai är storbonde i Gandevigam, en av byarna som ingår i mitt fältarbete i södra Gujarat. Under det senaste decenniet har jag sett honom förvandlas från en skeptisk kongressanhängare till en trosviss bekännare av BJP:s evangelium. Lallu har en träffande respons på mina farhågor. Skulle ni kristna tolerera att andra religioner utövas i Betlehem, där Jesu Kristi vaggas stod? Mitt svar är betydelselöst och hur som helst irrelevant.

Skickat tegelstenar

Även från denna by har tegelstenar skickats till Ayodhya. Kar sevaks har offrat

Den holländske sociologen Jan Breman har bedrivit fältarbete på landsbygden i Gujarat i nordvästra Indien sedan 60-talet. Här berättar han hur händelserna i Ayodhya och det inte alltför avlägsna Bombay uppfattas i byarna. Breman har tidigare medarbetat i SYDASIEN (Se nr 1/92 "Det nya eländet", en artikel om långpendling).

sitt blod, åtskilliga till och med sina liv, för att förstöra denna symbol av Mogulernas forna överhöghet.

Den kväll jag anländer visar man mig en videokassett som distribuerats kostnadsfritt av BJP-kadern. Stridsscenerna på gatorna är fyndigt blandade med triumferande uppmaningar från partiledarna om

att utplåna den "skam som besudlar Bharats heder".

Skräder inte orden

Som medlem av *Anavil*-brahmanerna, den dominerande kasten, skräder min värd inte orden när han uttrycker sin antipati mot muslimer. Enligt honom bevisar guda-bilder funna under fundamentet övertygande att *Babri Masjid* byggdes på lämningarna av ett tempel, mandir, som dateras bakåt till urminnes tider.

På samma sätt som på så många andra heliga platser ersatte mogulkejsarna de dyrkade byggnaderna med sina egna bönehus. Dessa inkräktare har i århundraden förtryckt *Bharat* (Indien), medan de tvingade svaga befolkningsegment att bekänna sig till islam. Beträffande de efterföljande europeiska herrarna har Lallu bara beröm för deras tolerans i religiösa ting. Under den brittiska regimen gav stagnation och tillbakagång vika för modernisering, får

jag lära mig. Järnvägarna kom, utbildning jämte många andra tecken på verkliga framsteg.

Det påpekas för mig att disciplin är en västerländsk dygd, vilket kan förstås av inkorporerandet av termen *law-and-order* ("lag och ordning") i alla indiska språk. Lallubhai förkastar synpunkten att nedmonteringen av moskén, som är fem sekel gammal, är en förlust för kulturarvet. Varför ställa till så mycket väsen om en enda moskés försvinnande, när muslimska rebeller i Kashmir har förstört tio gånger fler tempel? Den skandalen är gömd i konspiratorisk tystnad. Den så kallade nationella pressen har mycket att lära av Israel, en stat djupt beundrad av Lallu för det sätt på vilket judarna är beredda att tukta muslimerna.

Minoritetssamfundet i Indien måste nu anpassa sig till majoritetens önsknings. Borta är för alltid tiden av muslimska privilegier och gynnad behandling i alla former. Upprätthållandet av den dubbla civillagen är ohållbar. De ålagda lagreglerna för hur man uppför sig måste vara de samma för alla landets medborgare. Varför skall en muslim tillåtas ha fyra hustrur? Generöst stödd av arabiska fonder kanaliserade genom mullah-nätverket uppmuntras minoriteten att avla ett maximalt antal barn. För att öka sin andel av den totala befolkningen med det yttersta syftet att bli en majoritet. På inga villkor! Det scenariot måste helt enkelt skrivas om. Om nödvändigt måste kraftfulla medel, inklusive tvångssterilisering, tillgripas.

Den gode muslimen

Det tycks finnas några "bra" muslimer, sällsynta undantag från tumregeln att de flesta av dem är förargelseväckande. Salim från grannbyn råkar vara ett sådant förtjänstfullt fall. Jag blev bekant med honom under min första vistelse i Gandevigam i början av 60-talet. På den tiden var han en ung student, yngre än jag själv var. Salim introducerade mig för invånarna i hemområdet och ibland tog han mig med hem så att jag kunde avnjuta en icke-vegetarisk måltid. Senare avrundade Salim sina akademiska studier med att skriva en avhandling om Herren Krishna, ett anmärkningsvärt ämnesval för en *pakka* muslim. Han är en bygdens son som har kommit upp sig här i världen, även i de hinduiska bybornas ögon. Salim undervisar nu vid ett lokalt läroverk, men han bekänner för mig att hans verkliga kärlek är att skriva böcker. Detta har han förvisso gjort i frikostiga mängder. På sitt konto har han för ögonblicket 23, främst religiösa broschyrer på gujarati.

Men Salim har betalat dyrt för sin senaste publikation med titeln *Koranen och Gita* som kom ut för bara några månader sedan. Det underliggande budskapet är det gemensamma i alla religiösa doktriner,

Ordförklaringar:

Kar sevak – volontär för tempelarbete

Bharat – Indien

masjid – moské

mandir – tempel

pakka – äkta, genuin

mullah, maulvi – muslimsk präst

kafir – otrogen, kättare

vilket illustreras — på ett föga adekvat sätt — genom att välja ut citat från Gita och sedan peka på liknande rader i Koranen. Vid en första anblick ganska harmlöst material, kan man tycka, men hädelse enligt en muslim från regionen som slagit sig ner i Storbritannien. Boken nådde av en ren slump denne bekännare av den sanna tron, och han kände sig omedelbart kränkt. *Det Enda Ljuset* låter sig inte jämföras med något och definitivt inte med skrivelser rörande gudar i den hinduiska gudavärlden. Den expatrierade vaktunden blev så rasande över vad han läste att han sände 50.000 rupier till maulvis där hemma så att det skulle bli ordning på torpet. Rykten cirkulerade att ett pris hade satts på denne otrogenes huvud som hade övergivit sina faders tro och svikit sina bröders förtroende.

Avbön

Salim lämnade sin familj och gick under jorden i en närliggande stad. När händelserna tog denna vändning, fick Lallu idén att skriva till mig med en bön om att finna en trygg tillflyktsort någonstans i Europa för denne andre Salman Rushdie. Men just där slutade det homeriska dramat.

Från sitt gömställe sände Salim ut en signal att han var villig att göra avbön. Han tog kontakt med mullorna som strängt tillrättvisade honom. Han lydde befallningen att köpa upp alla återstående ex av den skamliga utgåvan och måste lova att aldrig mer skriva om religiösa ämnen.

Salim är nu åter tillbaka hos sin familj i byn. Mycket till Lallus förvåning — denne, anar jag, är t o m en smula besviken över att den fredlöse har återupptagits. Enligt mina hinduiska vänner förödmjukades syndaren ytterligare genom att tvingas gifta om sig med sin egen fru för att bekräfta återkomsten till hjorden.

Dagligen nås nu byn av nyheter om den explosion av hat som skakar Bombay. Fastän nedtonade av den indiskspråkiga pressen, vilken som av instinkt snabbt bringat sig i samklang med hinduiska populistiska känslor, kan rapporterna inte undgå att skaka om även den mest förblindade läsare. Det är åtminstone vad jag hoppas. Men många människor omkring mig talar ett annat språk. De utstöter meningslösa ljud som: Vad som nu händer måste hända. Och: Visst är det sorgligt,

men muslimer är kända för att inte lära sig något förrän de möts med motvåld.

Dessutom sköter den vanlige medborgaren sitt och kan inte göras ansvarig för de vidriggheter trasproletariatet hänger sig åt. Några högkastiga personer, i synnerhet *Patidars*, tycks vara helt likgiltiga för övergreppen mot muslimerna. Deras hållning är att det som nu händer i stora stadscentra blott är en måttfull reaktion på den aggression och outhärdliga arrogans minoriteten visade i ett avlägset och även näraliggande förflutet.

Säkrast att konvertera

Lallubhai läser högt för mig den toppande artikeln i dagens *Gujarat Mitr* om att 11.000 pakistanska fundamentalister hade utvisats från Saudiarabien. Vill han säga att muslimerna så småningom blir tvungna att lämna Indien? Absolut inte, är hans svar på mina frågor. När allt kommer omkring hör de till landet: Avkomman till omvända hinduer. Budskapet han sänder är att minoriteten i framtiden måste leva efter majoritetens gottfinnande. Den enkla lösningen för att slippa diskriminering och periodvisa lokala vågor av förintelse är naturligtvis att konvertera tillbaka till hinduismen.

Det är uppenbart att BJP kan vinna en jordskredsseger i de kommande valen i Gujarat. Men många av partiets anhängare som jag har mött visar föga tilltro till ledarnas ekonomiska kompetens. Dessa anhängare är dock beredda att betala priset för en förändring i maktkonstellationen.

Det sekularismens evangelium som predikas av kongresspartiet står på svag grund i detta partis vingliga kurs. Principerna om jämlikhet och harmoni, över vilka den en gång så populära självständighetsrörelsen var så stolt, har ersatts av hästhandel styrd av tanken att de kombinerade minoriteterna — bestående av kshatriyas, harijaner, stamfolk och muslimer — kunde leda till en bekväm majoritet. Sedd i detta ljus är kampen mot *Hindutva*-förespråkarna enbart inspirerade av en vulgär makttävlan. Det finns redan tecken på att kongresspartiet är villigt att överge sin strategi för att ersätta den ständiga förlusten av hinduiska segment som rör sig uppåt i systemet.

Det är en alltigenom grym historia jag har förmedlat från södra Gujarats landsbygd. Man bör emellertid inte bortse från att blodbadet inte spred sig ut på landet, även om en del lokala incidenter faktiskt inträffade. I mina täta anfall av optimism ser jag i manifestationer av synkretism rotad i en uråldrig tradition en stråle av hopp för ett framtida Indien karakteriserat av en bestående rik sociokulturell mångfald.

Jan Breman

översättning: Göran Frankel

Vardagen är sig lik i KABUL

Gatuförsäljning i bazarens närhet.

En bräcklig fred råder nu i Kabul efter den sköra fredsuppgörelsen mellan åtta afghanska ledare i Islamabad i början av mars. Men hela vintern har Gulbuddin Hekmatyars Hezb-Islami beskjutit den afghanska huvudstaden med missiler dagligen. Offren kan räknas i hundratal, kanske tusentals; många tusen tvingades fly. Deras hus står kvar som ruiner.

Även om Hekmatyar genom fredsavtalet tillförsäkrat sig en betydande del av makten i landet hotar kriget när som helst att åter bryta ut. Det hela kan leda till en militär kraftmätning om Kabul, som i värsta fall kan leda till Afghanistans delning och totalt inbördeskrig.

Hopp om framtid i fred

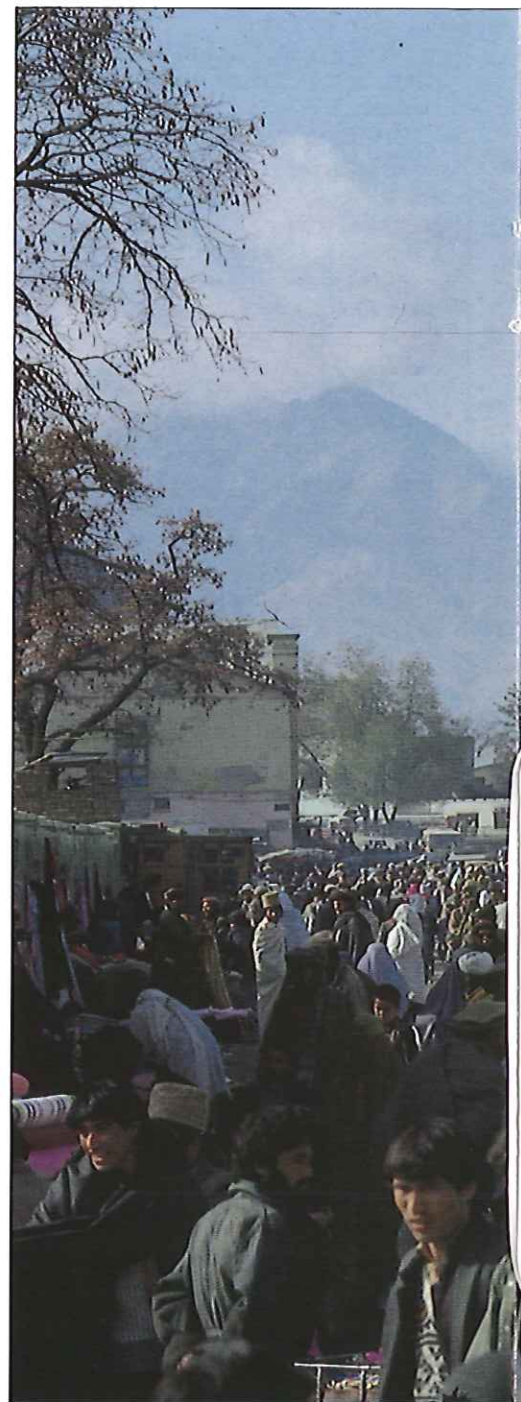
Men i Kabul i november, ett halvår efter kommunismens sammanbrott i Afghanistan, fanns det ännu hopp om en framtid i fred. Trots att Hezb-Islamis missiler fallit

över Kabul i augusti och Hezb-Islami fortfarande låg kvar runt staden talade folk på gatan då mest om sin oro inför vintern. Frukten för den annalkande kylan dominerade alla samtal. Inte rädslan för att kriget skulle bryta ut igen.

– Redan kostar fyra liter diesel fem dollar. Hur tror du det går ihop när månadslönen är tio femton dollar?

Plåtslagaren i kvarteret fyllde trottoaren med sina olika modeller av dieselmotrar. Från enkla konstruktioner till dyra lyxexemplar. Och folk köpte väl, sa han, men inte nog för att han skulle bli rik och själv kunna tillbringa vintern i Pakistan.

Den 21 november kom snön. En månad tidigare än Kabulborna väntat den. Hela lördagen föll det tunga blöta flingor. Trängseln i basarerna och på trådbussarna var om möjligt ännu värre än normalt. Överallt hukande människor skyndande framåt för att uträta sina ärenden. Ungarna sprang uppe på taken och skyfflade ner

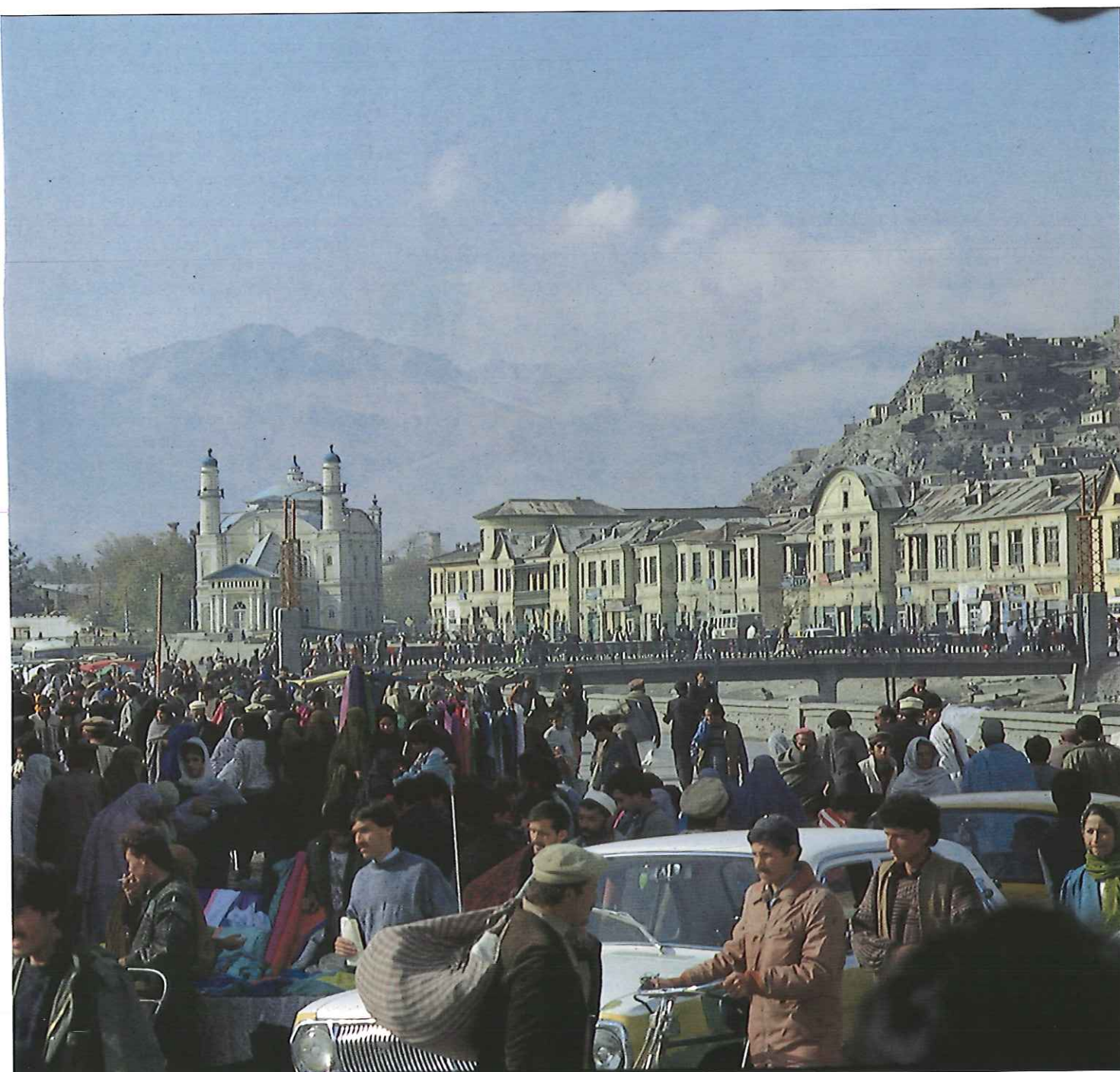
snön, så att taket inte skulle rasa in under tyngden.

Dagen därpå var himlen klarblå och bergsväggarna lyste vita. En sådan där vackerdag då man bara njuter av Kabul, om man har värme.

– Kanske var det inte så tokigt att vintern kom tidigt. Vi afghaner pratar mycket utan att göra något. Längre har vi oroat oss för vintern men än har vi inte förberett oss. Den här snön kom som en varning: vintern kommer i år också, snart är den oundvikligen här.

Mannen som försöker se positivt på den första kylan arbetar för FN. Han är afghan och vill vara anonym.

– Journalister kan man inte lita på, förklarar han. Ena dan ett förtroligt samtal, andra går allt man sagt ut i etern. Jag måste ha klartecken från min chef om du ska citera

I vimlet i Kabuls bazarer. I bakgrunden Shah-do-Shamshira-moskén.

Foto: ANDERS DAVIDSSON

mig. Men om han hade varit här hade han nog helst pratat själv med dig. Han är pig på att träffa er journalister.

Han skrattar när han tänker på sin chef. Eftersom huvudkontoret i New York med hänvisning till den osäkra situationen i Kabul förbjudit sin personal – icke-afghanerna – att vistas där är han nu ensam på sitt kontor. Cheferna sitter i Pakistan, försöker hålla kontakt med verksamheten från Islamabad. Det har de försökt sedan i augusti.

– Det fungerar... inget vidare. Vi hankar oss fram men inte mer. Vi har för lite folk och saknar daglig ledning, klagar han.

På Internationella Röda korsdelegationen sitter åter Sven Lampell efter ett drygt halvårs frånvaro. Han kom till Kabul 1990 för att

starta Röda kors-verksamheten och stannade till slutet av 1991. Sedan kom han tillbaka efter de omvälvande händelserna, maktövertagandet på våren och striderna i augusti.

Staden är sig lik

Men Kabul är sig likt tycker han. Av islamiseringen har han inte märkt mer än att chefen för Röda halvmånen först talade mycket om att i organisationens namn propagera islam.

– Han är en skriftlärare som inte kände till Röda kors-traditionen när han kom från bergen. Vi har förklarat för honom att verksamheten är strikt humanitär och neutral mellan religionerna. Det tycks han ha förstått och han gör ett bra arbete, säger

Lampell.

Samarbetet med myndigheterna fortsätter även det som förut.

– Det är bara spetsarna som bytts ut. Annars är det samma människor som vi tidigare träffade som sköter verksamheten.

Av hans egen personal har han bara förlorat två. En dödades av en raket och en har lämnat Afghanistan.

– Faktiskt är det mesta som förr. Samma vägposter som tidigare. Lika unga soldater, lika dåligt utbildade. Kvinnorna bär schalar som dom alltid gjort här. På gatorna ser du rentav färre kvinnor i såna där tält nu när flyktingarna från landet återvänt.

Den största faran i Kabul är långtråkigheten påstår Sven Lampell med ett leende på tal om FN-tjänstemännens frånvaro. Visst ➤

finns risker men det finns även arbete som måste göras. Då måste man finnas på plats. Precis som Röda korset gör.

I en villa på infarten till Kabul är fjortondagarstidningen AFGHANews inhyt. Redaktören är Muhammed Eshaq, nära vän till försvarministern Ahmed Shah Massoud. Men även en från kritiker av honom.

– Han litade för mycket på folk runt omkring honom som lovade att Hekmatyar kunde neutraliseras politiskt. Därför dröjde det innan regeringen slog tillbaka mot honom i somras. När han ostörd kunde skjuta sina missiler mot Kabul förlorade många här förtroende för regeringen. Det var ett allvarligt misstag. Mycket olyckligt.

Missförstått situationen

Apropå FN:s ”embargo” mot Kabul är Eshaq knappast överraskad. Det är bara en följd av att FN missförstått situationen i Afghanistan. Precis som Pakistan och USA har FN satsat på att sy ihop en lösning som utvecklingen sprang ifrån.

– Dom hann inte med helt enkelt. Kabul skulle tas söderifrån men befriades istället ifrån norr. Jalalabad som dom ville se som språngbrädan mot Kabul var den stad där kommunisterna sist gav upp! Deras planer grusades fullständigt. Najib gick inte att bygga kring för att få en fredlig lösning.

Bitter är han inte, han bara konstaterar ett slags de facto bojkott av den islamiska regeringen.

– Den har förvisso sina brister. Inte bara skönhetsfel utan allvarligare, men när man bedömer den måste man också ta hänsyn till omständigheterna.

Trots allt har det sakta blivit bättre i Kabul efter mujaheddins överraskande och oplanerade inmarsch i våras. (Något som ingen, enligt Eshaq, önskade: – Det som hände försökte vi hela tiden undvika, men när det nu hände kunde det blivit värre, mycket värre med mord och plundringar.) Vardagslivet återvänder och gatubilden normaliseras. Endast mujahedin på post får bära vapen. Bland bussarna och taxibilarna privatbilar utsmyckade för transport av nygifta, en strid ström av cyklister och

Den första snön skyfflas från president Rabbanis huvud.

gående; klungorna med skolbarn på väg hem, trängseln vid busshållplatserna; i parken fotboll och överallt drakflygning.

Men regeringen måste gå balansgång mellan ytterligheter säger Eshaq med en bekymrad min bakom sitt redaktionsbord. Å ena sidan är Afghanistan inte bara Kabul, också landsbygdens människor är afghaner så man måste ta hänsyn till deras åsikter; Kabul är ju inte Paris eller London. Å andra sidan är Kabul Kabul, en storstad med villkor och värderingar väsensskilda från övriga Afghanistan.

– Det finns dom som vill förbjuda kvinnor att yrkesarbeta men det vore omöjligt. Se dig omkring här i Kabul hur mycket arbete kvinnorna utför. För att inte tala om hur omöjligt det vore att inte tillåta kvinnorna på landsbygden att arbeta...

Kvinnofrågan känslig

Kvinnofrågan är känslig i väst påpekar han och varnar mig för att tro allt som man berättar för mig på gatan. Regeringens fiender vet att kvinnofrågan är utmärkt att ta upp därför att den intresserar er, så gå och se efter själv på ministerierna om där inte arbetar kvinnor, råder han mig.

Och inte bara på utrikesministeriet eller utbildningsministeriet, utan på tidningar och i radio/TV-huset, i varuhus och på banker arbetar kvinnor, precis som på kommunisttiden.

Men visst möter jag dem som säger mig att kvinnor inte längre får arbeta i Kabul. Trots att vi ser dem samlas tvärs över gatan efter arbetets slut för att ta bussen hem. De försöker övertyga mig om att sådan är islams lära, trots att jag invänder att i Iran arbetar kvinnor och där på andra sidan gatan står ju synbarliga bevis på att också afghanska kvinnor fortfarande arbetar. Även om de slutat just för dagen.

Argument för döva öron. Ändå är det ofta man försöker ge mig en bild av Kabul som passar mer med propaganda än med vad jag kan se med egna ögon.

När jag vill växla resecheckar svarar den unga kvinnan på Nationalbanken att det är omöjligt. Den unge litteraturstudenten som vid det tillfället fungerade som tolk förklarade genast att det var ett resultat av ”de islamiska händelserna”. Se så det blir uttryckte han med en grimas. Men då sa kvinnan bakom bankdisken att de varit så i fjorton år. Efter april 1978, då kommunisterna grep makten, fick endast Statsbanken lov att växla utländsk valuta.

Ridå för min nyfunne vän.

Inte bara Gulbuddin Hekmatyars maktanspråk och radikala islamiska program hotar Afghanistans islamiska regering. Oppositionen mot den har fler ansikten. Men hittills begränsas denna, huvudsakligen afghanska, uppgörelse till huvudstaden.

Snön ligger bara kvar fläckvis, som en påminnelse om bistrare tider. Gnistrar vit tidigt en morgon när jag lämnar Kabul. En mötande lastbil nedtyngd med stockar stoppas i en postering. Chaufförens son följer en av posterna upp på flaket, försöker hindra honom när han slänger av mer ved än han tycker är rimligt för att få passera. Posten nöjer sig. De förbereder sig för vintern, i skydd av en bräcklig fred.

Vintern blev sträng i Kabul. Inte heller kriget slapp de.

Anders Davidson

Politiska krisen fortfarande olöst

Den politiska krisen i Afghanistan efter diktatorn Najibs fall väntar fortfarande på sin lösning. De blodiga striderna som rasade i januari ledde inte till något avgörande och framtiden är osviss för det fredsavtal som träffades första veckan i mars mellan regeringen och de olika stridande mujahedingruppingarna.

Hezb-i-Islami har bitit sig fast i Kabul södra delar men förmodas ändå ha försvagats av den senaste omgången strider. Det shiitiska Hezb-i-Wahdat

som mitt i kraftmätningen mellan regeringen och Hezb-i-Islami föll regerings-trupperna i sidan förlorade dock terräng och har nu drivits längre från Kabuls centrum än de stod i höstas.

I slutet av januari avrättades två FN-anställda på väg mellan Peshawar och Jalalabad. Misstankar riktas mot olika illa sedda arabiska organisationer verksam i området och flera araber har gripits. Följden av morderna blev att FN drog tillbaka sin personal från Jalalabad. Projekten kunde dock fortsätta.

I större delen av landet är läget lugnt och redan återvänder fler flyktingar. Kanske så många som två miljoner flyktingar har redan lämnat flyktinglägren i Pakistan.

Deras byar och åkrar har drabbats svårt av kriget och de är i behov av bistånd. Vintern har varit mild i Afghanistan och redan har våren kommit till provinsen Wardak. Där är till och med vårbruket igång.

Men lite snö betyder ofta torka och dåliga skördar.

Ihåliga argument i biståndsdebatten

Danmark och Norge omprövar sitt bistånd till Indien men inte Sverige – ännu? John Martinussen, professor i internationella utvecklingsstudier vid Roskilde universitet granskar här kritiskt de argument, med vilka man backade upp det danska beslutet.

Svenskt stöd till folkskolor i Rajasthan—det här är den bild SIDA och Svenska Ambassaden i New Delhi vill förmedla av verksamheten i broschyren INDIA (januari 1991).

I Danmark har det under det senaste halvåret förekommit en del kritik av det officiella biståndssamarbetet med Indien. Dessvärre har kritiken bara i begränsad omfattning givit anledning till offentlig debatt. Det har i stället funnits en tendens till att framföra kritiken i mer stängda fora som i gengäld haft stort inflytande på besluten.

Detta kom tydligt fram i juni 1992, då folketingets utrikespolitiska utskott vidtog både en drastisk omläggning och en reell nedskärning av biståndet till Indien. Förloppet var olyckligt, ty den slutenhet, som präglade beslutsprocessen, förhindrade att argumenten blev prövade i en mer insiktsfull debatt. Därför finns det skäl till att närmare granska de bakomliggande argumenten.

Beslutet tycks främst vara baserat på fyra argument:

- De indiska myndigheterna respekterar inte de grundläggande mänskliga rättigheterna.
- Indien upprustar och uppför sig dessutom aggressivt mot grannstaterna.
- Indien kan själv.

John Martinussen

- Dansk näringsliv får för lite ut av biståndssamarbetet med Indien.

Det är problem med alla fyra argumenten i deras olika versioner, om man vill bruka dem för att rättfärdiga en avveckling av det officiella danska biståndet till Indien.

Kränkta rättigheter

Det är riktigt att det förekommer många exempel på kränkningar av de mänskliga

rättigheterna i Indien. Men häri är inget nytt. Det är inte något nytt i Amnesty International's senaste rapport om Indien. Det är en sammanfattning och upprepning av vad indiska medborgarrättsorganisationer har dokumenterat i årtal. Men jag vill gärna påminna om att folketingets utrikespolitiska utskott aldrig har fullt upprätthållande av människorättigheterna till villkor för biståndssamarbete. Däremot har man krävt att det skulle "finnas möjlighet till att i samarbete med landet främja utvecklingen av och respekten för mänskliga rättigheter". I detta avseende har det icke skett någon ändring till det sämre i Indien.

Det andra argumentet om Indiens upprustning och aggressiva beteende mot grannstaterna hade varit mera på sin plats för ett par år sedan. Indien har uppträtt som den regionala stormakten i förhållande till Sri Lanka i några år från 1987 och fram till stationeringen av en "fredsbevarande" styrka i grannlandet. Denna styrka har nu dragits tillbaka. Indien genomförde en handelsblockad mot Nepal från mars 1989 till juni 1990. Även denna aktion är nu avvecklad, och Indien stöder den nya ➤

demokratin i Nepal. Bara i förhållande till Pakistan fortsätter konflikten på hög nivå, i synnerhet på grund av den mångåriga oenigheten om vart Kashmir hör. Men det är svårt att lägga skulden ensidigt på Indien i denna konflikt. Vad biståndsdebatten anbelangar är det avgörande i dag att denna upprustning nu har avstannat. I den senaste statsbudgeten har försvarsutgifterna i Indien reellt blivit nedskurna med inte mindre än tio procent.

Löser inte problemet

Vad beträffar det tredje argumentet att Indien själv kan finnas det skäl att påminna om att en enkel omfördelning av Indiens rikedom inte skulle kunna lösa landets fattigdomsproblem. Det har dokumenterats många gånger. Jag nöjer mig med att erinra om att den årliga genomsnittsinkomsten i Indien är omkring 340 dollars, ca 2.200 kr. Det är alltså något i den storleksordningen som skulle stå till buds för varje indier, om alla fick lika mycket. Resultatet skulle inte vara en lösning på fattigdomsproblemen men en större utbredning av desamma.

Den avgörande frågan måste i stället bli huruvida vi reellt kan nå de fattiga med biståndet. På den punkten är erfarenheterna från Indien faktiskt inte så dåliga. Omkring hälften av biståndet till Indien är fattigdomsorienterat. Inom detta område finns det ganska många lyckade projekt. Danida når många, många fler människor per investerad miljon än fallet är i Afrika. Dessutom verkar de i ett allindiskt sammanhang rätt små danska projekten som modeller att efterlikna, och eftersom de blir efterliknade, är spridningseffekten god.

Positiv roll för näringslivet

Vad till slut nyttan för dansk industri angår behöver jag knappast påminna om att detta ju inte är det viktigaste målet för biståndssamarbetet. Men samtidigt måste det medges att Indien också har bruk för stöd till utveckling av industrin, vilket på längre sikt kan öka landets samlade rikedom och därmed skapa en bättre grund för en lösning av de formidabla fattigdomsproblemen. Här kan dansk näringsliv på ett utmärkt sätt spela en positiv roll, om samarbetet organiseras ordentligt. Det finns goda möjligheter att göra det danska stödet till den moderna sektorn i Indien bättre genom att eftersträva ett mer långsiktigt och ömsesidigt förpliktigande samarbete mellan danska och lokala verksamheter. Detta experimenteras det med för närvarande i en gemensam framstöt organiserad av Danida och den stora näringslivsorganisationen Dansk Industri — som, vilket förtjänar att påpekas, inte menar att danske industri får ut för lite av samarbetet.

Alla dessa — och många andra — förhållanden bör tagas med i övervägandena om biståndssamarbetet med Indien. Det förefaller olyckligt, och föga förtroendeingivande, att den senaste tidens debatt om detta i Danmark har rört sig om en avveckling av biståndet och med så ringa insikt i förhållandena. I stället borde övervägandena gälla om biståndet skulle kunna förbättras, så att det bättre nådde sina mål.

John Martinussen

övers. Göran Frankel

Indienkritiken leder inte till extra nedskärningar av svenska biståndet

Även det svenska biståndet till Indien reduceras kraftigt. Men någon missnöjesyttring mot landet är det inte. Praktiskt taget alla länder som mottar svenskt bistånd drabbas av nedskärningar som en följd av de stora sparprogrammen. Icke desto mindre nämns de stora indiska militärutgifterna i budgetpropositionen. Och på SIDA noterar man framför allt situationen vad gäller mänskliga rättigheter. Kritiska synpunkter inom detta område har också framförts vid förhandlingar med indierna. Det framgår av några intervjuer SYDASIEN gjort.

Totalt minskar det svenska biståndet med 1.500 miljoner kronor till 12.960 miljoner kronor för budgetåret 1993/94. Förslagen i budgetproppen medför en minskning av SIDA:s landramar på i genomsnitt 17 procent. Så långt är fallet Indien med en nedskärning från nuvarande 415 miljoner kronor per år till 345 miljoner typiskt. Men räknar man bortfallet i absoluta tal är det tre stora mottagare som drabbas mer än andra: Mocambique, Tanzania och Indien.

I den sydasiatiska regionen får Bangladesh vidkännas en reduktion från 140 till 120 miljoner kronor. Sri Lanka får dock oförändrad resurstilldelning med 35 miljoner kronor. Å andra sidan har det svenska biståndet till Sri Lanka tidigare skurits ner på grund av oroligheterna där och på grund av att alltför stora outnyttjade resurser hopades i anslaget. En "vinna-

re" är kanske landet ändå, därför att det poängteras i budgetproppen att samarbetet fungerar bra "inte minst tack vare en väl fungerande inhemsk administration" — några motsvarande lovord kostar man inte på sig i Indien-avsnittet. På SIDA nämner man skolundervisningen av plantagetamiler som exempel på ett effektivt biståndsprojekt.

Nepal och Pakistan får ett mycket blygsamt svenskt bistånd, och Afghanistan låter sig inte heller jämföras med t ex Indien; där utdelas i huvudsak katastrofbistånd och medel till enskilda organisationer och FN-organ.

Framgångar — till ett pris

I det underlag som SIDA levererar till UD och regeringen framstår Indien som en under 80-talet ekonomiskt framgångsrik nation med betydligt högre tillväxttakt än tidigare. Framst är det industrin och tjänstesektorn som ökat; framstegen har varit långsammare i jordbruksproduktionen. Men samtidigt ökade upplåningen utomlands, så att den utländska skuldbördan i dag utgör drygt hälften av BNP. Underskottet i statsbudgeten tilläts öka under 80-talet, vilket lett till högre inflation. På den sociala sidan har läskunnigheten ökat och spädbarnsdödligheten sjunkit. Men fortfarande lever nästan 40 proc av befolkningen under fattigdomsstrecket.

I en stor utredning gjord 1992 av UD:s avdelning för internationellt

Börje
Ljunggren

Elisabeth
Narrows

utvecklingssamarbete – In Support of Asian Development – får indiska utvecklingsmodellen viss kritik. Den är för byråkratisk, inåtvänd och interventionistisk. Man har då jämfört den mycket med de expansiva ostasiatiska ekonomierna.

I ett sammanträde med Världsbankens Indien-konsortium tog flera delegationer upp de mänskliga rättigheterna. Den danska delegationen nämnde den senaste Amnestyrapporten från Indien och Sverige uppmanade landet att ratificera konventionen om barnens rättigheter. Sverige uttryckte också en förhoppning om att Indien skulle överföra resurser från militära till civila utgifter.

Frågor till SIDA

SYDASIEN har intervjuat SIDA:s biträdande generaldirektör Börje Ljunggren och Indiens ansvariga landoperatören Elisabeth Narrows var för sig om biståndet till Indien. Vi saxar följande ur intervjuerna.

En femtedel av den indiska statsbudgeten går till militären. Är det något som legat Indien i fatet som biståndsmottagare?

Börje Ljunggren: – Militärutgifterna är en fråga som vuxit i betydelse i biståndsddebatten. Japan har spelat en roll genom att arrangera en konferens om detta i höstas, och i DAC (Development Assistance Committee) i OECD pågår också ett arbete om detta men på ett principiellt plan. Indien är inte speciellt utpekad. Dessutom har dess militärutgifter som andel av BNP sjunkit. Hos oss tar ju biståndministern upp frågan om militärutgifterna i en passus i budgetpropositionen, och på SIDA gjorde vi det i vår anslagsframställning i september.

Är det inte ett utslag av dubbelmoral att ha synpunkter på Indiens försvarsutgifter, när vi själva sålt vapen för så stora pengar till dem?

Elisabeth Narrows: – Det ligger något i det... men vi är inte ensamma bland kritiska biståndsgivare om att ha upprustat Indien. Alla har ju så att säga hjälpt till.

Hur allvarligt ser man på frågorna som rör demokrati och mänskliga rättigheter i Indien?

BL: – Det är nog snarare det som lett till internationell kritik mot Indien. I våras publicerade Amnesty en omfattande rapport om tortyr, våldtäkt och mord i indiska fängelser. Den har fått en väldig betydelse både i indisk debatt och internationellt — och med rätta. Den påverkade, vet jag, bl a den danska regeringen.

EN: – Vi har tagit upp frågorna om mänskliga rättigheter och demokrati med indierna senast i förhandlingar i april förra året.

Hurdan är den indiska reaktionen på sådana propåer?

EN: – Den är mycket negativ. Man tycker inte om att ämnet tas upp. Men Indien kommer nog att få finna sig i att givare tar upp det.... Samtidigt händer det ju positiva saker i Indien på det här området. För första gången fick Amnesty och dess fd chef Ian Martin göra en officiell resa i Indien. Indierna diskuterar också upprättandet av en kommission för mänskliga rättigheter. Det finns ett tryck underifrån på beslutsfattarna, och i pressen finns en debatt som saknas i många andra mottagarländer. En öppenhet som gör att alla problem kommer upp i dagen. Vi har sagt att vi utöver vår landram är villiga att ge pengar till indiska enskilda organisationer som arbetar med rättshjälp, så att människor ska få tillgång till det rättssystem som faktiskt finns i Indien. I flera andra länder hjälper SIDA till att utveckla ett rättssystem. Men det behövs ju inte i Indien, även om det system som nu finns inte fungerar klanderfritt. Vi har betalat ut bidrag till indiska organisationer med mänskliga rättigheter på programmet. Ett exempel på mottagare är Legal Resources for Social Action i Tamil Nadu.

Är biståndet till Indien effektivt?

BL: – Vi är inte missnöjda över effektiviteten men över att det tar så lång tid att bereda saker. Det finns ju alltid brister — inga projekt är perfekta — och vi har just

Biståndet omprövas även i Norge

– I Norge har speciellt Højrepartiet och venstresocialisterna (SV) i flera år velat minska biståndet till Indien på grund av landets ökande militärutgifter. Arbejderpartiet har varit mer försiktigt, men nu håller det på att bli politisk enighet om att nedprioritera Asien och flytta över biståndet till södra Afrika, säger Arve Oftad vid Chr. Mickelsens Institut i Bergen till SYDASIEN i en telefonintervju.

Det enda land i Sydasiens som i fortsättningen ska få stöd är Bangladesh. Biståndet till Sri Lanka är redan nedskurna med hänvisning till inbördeskriget och kränkningar av mänskliga rättigheter.

Från 1980 till 1991 föll Asiens andel av det bilaterala biståndet från 36% till 23%. I en rapport från maj 1992 rekommenderas Stortinget att låta Indien och Pakistan upphöra att vara programländer, så att det traditionella samarbetet upphör 1995.

utvärderat våra stora byskogssprojekt. Och de kan göras bättre, inte minst vad gäller kostnadseffektiviteten. Men det är inte så att vi generellt tycker att det är ett ineffektivt bistånd. Det finns många områden där vi för en meningsfull diskussion med Indien om resultat, förändringar och så vidare.

EN: – Det framgår av budgetproppen att en anledning till den sänka landramen för Indien är att medelutnyttjandet har varit så lågt. Och det är sant. Det lider alla som ger bistånd till Indien av.

Varför är det så?

EN: – Vi koncentrerar våra insatser på vissa delstater, men alla pengar måste kanaliseras via Delhi. Det tar lång tid när något måste godkännas på två nivåer. I Indien är våra program faktiskt mycket "indiska", eftersom det finns en byråkrati som fungerar, om än trögt. I många andra länder har vi förmodligen större möjligheter att själva påverka hur snabbt och effektivt det går.

Men det finns fördelar med en redan existerande byråkrati?

EN: – Ja. Ju mer ett land kan ta eget ansvar för programmet, desto större chans att det finns något kvar, när biståndsgivaren har försvunnit. Men i det korta perspektivet sliter man sig i håret...

Göran Frankel

Nationalpark förödande för skogens folk

– Till och med björnen har ett bättre liv än vi. Den har någonstans att krypa in för natten men vi har ingentstans att ta vägen. Det är bättre att de skjuter oss.

Så säger Bibo, en kvinna som hör till de halvnomadiska gujarerna. SYDASIEN har tidigare skrivit om detta stamfolk (nr 4/91). Nu hotas dess existens av en ny nationalpark. Pernille Gooch rapporterar.

För första gången i sitt 70-åriga liv vet inte Hajji Mirbaks var han ska ta vägen. Jag träffar på hans läger i en smal klyfta bland spetsiga kullar djupt inne i skogen.

Här försöker han gömma sin stora boskaphjord av mjölkbufflar, hästar och getter och runt honom trängs familjen, hustrun, sönerna, sonhustrurna och de många barnbarnen.

Alla andra år har hans liv följt samma rytm, precis som hans fars och farfars före honom. Vintern har han tillbragt här i skogen vid foten av Himalaya. På sommaren då hettan och torkan börjat har han vandrat med sin boskap till sommarlägret högre uppe bland Himalayas berg.

Varje år har platserna för vinter- och sommarlägren varit de samma och samma väg har vandrats som förbindelseled mellan de två. Men nu vet han inte längre vad han ska göra. Då han nu kom tillbaka till låglandet fick han inte återvända till sitt vanliga vinterläger och det finns ingen annanstans han kan ta vägen med en stor boskaphjord som varje dag måste ha foder.

Hans läger finns i en del av skogen som ska bli nationalpark och nu gömmer han sig illegalt hos släktingar vilka har sitt läger i skogen utanför parken och han hoppas på inte skogsvaktarn ska hitta honom och slänga ut honom därifrån också.

Överraskade av avspärrningar

När de nomadiska gujarerna återvände till sina vinterläger i skogarna i Uttar Pradesh i höstas fann de ca 3.000 familjerna som brukar bo i Rajaji Nationalpark att alla vägar och stigar som ledde in i parken var stängda för dem.

Skogsstyrelsens tjänstemän hade satt upp spärrar vid varje ingång stor nog för en buffel att komma igenom. Detta var kulmen på en konflikt som började redan i augusti 1983 när delstatsregeringen i Uttar Pradesh beslutade att skapa en nationalpark av tre viltreservat. Dessa täcker tillsammans en yta av 820 kvadratkilometer och sträcker sig genom Dehra Dun, Saharanpur och Haridwar-distrikten i

delstatens västliga del. Området består av skogsklädda kullar och är en del av Shiwalik, en kedja av kullar som bildar övergången mellan slättlandet och Himalayas berg.

Detta område är rikt på vilt och var redan under kolonialtiden reserverat som jaktmarker för den brittiske vicekonungen. Att omvandla reservaten till nationalpark skedde på initiativ av Rajiv Gandhi som önskade att "bevara Shiwaliks sårbara ekosystem och biologiska mångfald".

Bildandet av nationalparker baseras i Indien på en lag från 1972, "the Wildlife (Protection) Act". En lag som bl a förbjuder all mänsklig aktivitet som kan skada viltet inom ett område som är förklarat för viltreservat eller nationalpark.

1991 kom ett viktigt tillägg till lagen som inkluderar växter i definitionen av vilt (wildlife). Vid bildandet av en nationalpark ska staten identifiera alla befintliga rättigheter som befolkningen gör anspråk på i området och då dessa har avvecklats kan nationalparken bildas. Lagen förbjuder alltså i princip varje form av mänsklig aktivitet i parken. Alla traditionella rättigheter som lokalbefolkningen tidigare haft att samla ved, foder och låta sin boskap beta upphör. Vidare förbjuds mänsklig bosättning inom parken.

Än så länge är Rajaji endast en planerad nationalpark då man håller på att avveckla existerande rättigheter och det är som ett led i denna process gujarerna inte fick återvända till parkområdet i höstas.

Gammalt hot

Då gujarerna lämnade parkområdet på försommaren var det en del som fick sätta sitt tumavtryck på en deklaration att de inte skulle återkomma på hösten. Men ända sedan 1984 har det hotats med avstängning från området utan att något har hänt och därför hoppades man att inget skulle hända denna gång heller. Men under sommaren växte i alla fall osäkerheten och Fakka, en gammal, respekterad man, förklarade:

– När vi går tillbaks vill de kanske inte tillåta oss att återvända till skogen. De kommer att skicka oss till Pathri. Men vi

Alla vägar spärrade. Hemlös gujar vandrar längs gränsen till Rajaji Nationalpark.

vill inte gå dit. Pathri är inte vårt land. Saharanpur och Dehra Dun är mitt land. Det är där vi bor. Detta (skogen) är mitt land och det är mitt liv och jag vill inte ha något annat liv".

Bibo, en gammal kvinna, uttrycker sin känsla av hopplöshet:

– Det skulle vara bättre om regeringen bara slog ihjäl oss. Vi har ingen egen jord och nu kommer de också att ta ifrån oss skogen. Vi har ingenting.

– Till och med björnen har ett bättre liv än vi. Den har någonstans där den kan krypa in för natten men vi har ingentstans att ta vägen. Det är bättre att de bara skjuter oss, barn och allihop och slänger ned oss för något stup".

Övergivna gujarkoloni

Pathri, som Fakka nämner, är den koloni som delstatsregeringen har byggt för gujarerna från parken. Sedan jag först besökte gujarerna 1987 har Pathri varit det stora hotet. Endast mycket få gujarer har faktiskt besökt den men alla har hemskasaker att berätta om gujarkolonin i Pathri som "området är vattensjukt!", "det är fyllt med blodiglar!", "i grannskapet finns sikher som rövar bort flickor!", "det finns inget foder för bufflarna och ingen möjlighet varken för dem eller oss att överleva!" Och alla tillägger: "Vi kommer aldrig att flytta dit"

Jag åker själv i väg och tittar på Pathri. Kolonin ligger i ett jordbruksområde i Haridwar-distriktet ca 20 km från parken. Här har en del av en eukalyptusplantering röjts för att ge plats till 512 hus. Varje hus har två rum och husen står tätt tillsammans.

Åt varje familj finns också ett litet uthus och ett öppet stall med plats för sex bufflar. Det finns ingen mark varken för odling eller bete.

Gujarerna känner stor hopplöshet inför framtiden. Deras traditionella tillvaro i skogen är hotad och den koloni som regeringen har byggt åt dem utanför skogen ger dem ingen möjlighet för att överleva.

Det är meningen att gujarerna ska stallfodra sina djur och köpa allt foder. Kolonin är omgiven av en kanal, en järnvägslinje, planteringar av eukalyptusträd och grannbyns jordbruksmarker.

Placeringen är strategiskt vald så det inte ska finnas någon möjlighet för gujarerna att osedda ta sig tillbaka till skogen. Då jag besöker kolonin är allt redan förfallet, ogräset står manshögt och platsen ligger tyst och öde. På de ca fem år som husen har stått klara har ingen gujar flyttat hit.

Inte ens ståplats

I kolonin finns hus för 512 familjer och det är så många familjer som har haft tillstånd att bygga sina hyddor i parken och fodra sina bufflar med trädens löv. Problemet är bara att dessa tillstånd gavs av engelsmännen till gujarerna någon gång på 1920-talet varefter bara ett fåtal tillstånd har tillkommit. Var och en av dessa familjer har nu vuxit till hela släkter vars alla medlemmar bor kvar i skogen och delar på betesmarken. I realiteten vill det sägas att upp till 75-100 personer och kanske 100-200 bufflar måste dela på ett två-rums hus och ett stall med plats för sex djur! Som en ung man säger med en blick på sin stora familj: "Vi skulle inte ens få plats att stå där!"

Pathri är också inget realistiskt alternativ för Mirbaks då han gömmer sig i skogen och hoppas att han inte ska bli upptäckt. Han är dock en av de få rika gujarerna och skulle kanske kunde köpa egen mark. Men hur går det med alla de andra, familjer med många barn, 10-20 bufflar och fångade i skuldfallen till mjölkuppköparen? Vi ser deras lägerplatser utanför parken. De vandrar längs parkgränsen och försöker hitta ett ställe att ta sig in. Men denna gång har D V S Khati, parkens unge direktör sett till att alla vägar är stängda. Gujarernas enda kapital är bufflarna och för att överleva måste de ha foder varje dag. Fodersituationen utanför parken blir ohållbar då de flesta gujarer inte har kontanter

att köpa för och snart börjar det gå rykten om bufflar som har dött.

Växande kampvilja

Gujarerna är inte förberedda på den nya situationen. Under alla andra konfrontationer har problemen lösts med lite mer mjölk, smör eller kontanter till skogsdepartementets tjänstemän, men inte denna gång.

Skogvaktarna skulle gärna låta gujarerna komma in i parken, då de får större delen av sin inkomst i form av dessa mutor. Men nu vet de att de kommer att förlora jobben om gujarer upptäcks inom deras område. Khati menar att gujarerna genom sin aktivitet i skogen är de som i första hand stör djurlivet och den ekologiska balansen, och därför ska de också först lämna parken.

I denna situation engagerar sig en lokal frivillig organisation i gujarernas problem. Avdesh Kaushal är miljöaktivist och tar gujarernas parti mot skogsdepartementet och direktör Khati. Möten arrangeras i Mohand, en liten by vid ingången till parken. Till dessa möten inbjuds också representanter för andra lokala befolkningsgrupper som hotas av avstängning från parken. Detta resulterar i att det för första gången uppstår ett samarbete mellan nomader och bofasta. Alla är ense om att man ska kämpa för att få stanna kvar i området.

Mustook, en av gujarledarna säger:

– Skogen tillhör oss och våra bufflar likaväl som den tillhör de vilda djuren. Skogen är vår moder. Vi är alla födda här, min fru, mina barn och jag. Gujarer har funnits i dessa skogar i mer än 200 år. Nu behandlas vi som kriminella, och vi kommer att gå under om vi tvingas lämna skogen.

Andra gujarer ifrågasätter påståendet att de skulle vara de största miljöbovarna. De berättar att de är vegetarianer. De jagar inte, och de lever i harmoni med de vilda djuren. Då de skär ned löv kommer skogens djur och äter tillsammans med

bufflarna, och elefanterna kommer fram till deras läger och slickar i sig salt som är utlagt för boskapen. Man hjälper därmed viltet att överleva. Man menar att det är utvecklingen och en felaktig skogspolitik som i första hand hotar skogen och de vilda djuren.

En första seger

På det första mötet planerar man en rad aktioner som ska medföra att gujarernas problem uppmärksammas nationellt och att pressen informeras om situationen. På grund av det nätverk som Avdesh Kaushal har byggt upp under sin tid som aktivist får gujarerna, som inte har lärt sig läsa och skriva, snart möjlighet att berätta om sina problem för journalister. Situationen blir ohållbar också för delstatsregeringen då det kommer ut i tidningarna att ett stamsamhälles överlevnad är hotad och att inget realistiskt alternativ finns för deras rehabilitering. Ett par gujarledare reser till delstatsregeringen i Lucknow för att be om hjälp och kommer hem med meddelandet om att gujarerna får komma in i parkområdet men att tillståndet endast gäller vintern 92/93. De är också tvungna att bo i tält och får inte bygga sina traditionella hyddor av grenar och gräs.

Mirbaks kan nu återvända med boskapen till sin vanliga lägerplats i parken. Men allt blir inte som förut. Gujarerna vet nu att deras överlevnad är hotad och att de måste kämpa för att få stanna kvar. Alfa, en av de yngre gujarerna säger:

– Vi kommer att kämpa för vår rätt att stanna kvar även om vi måste dö för den. För utan skogen kan varken vi eller våra bufflar överleva.

Gujarernas och lokalbefolkningens möten i Mohand fortsätter och vid ett möte den femte december infann sig över tusen gujariska män och kvinnor från ett stort område. Alla gujarer hävdade då att de ville bevara sitt traditionella liv i skogen.

Och frågan är fortfarande öppen. För vem ska skogen finnas? För lokalbefolkningen som har traditionella rättigheter i skogen och behöver den för sin överlevnad eller för folk från Delhi, Bombay eller utlandet för vilka naturen är ett fritidsnöje?

Och vad är det som hotar naturen? Är det lokalbefolkningen eller är det den industriella utvecklingen som förstör allt och bara lämnar efter sig några nationalparker och reservat?

Text och foto: Pernille Gooch

Med indiska glasögon: Sanningen om dansken?

Det tog lång tid för den indiske antropologen Prakash Reddy att komma i kontakt med invånarna i byn Hvilsager.
Foto: JACOB KRAUSE-JENSEN

Antropologen Prakash Reddy anländer vid midsommartid till Hvilsager. Han ser till sin förvåning inte en människa. De välstädade gatorna gapar tomma och när han knackar på hos folk är det först ingen som öppnar dörren för den okände, mörkhyade mannen.

Den indiske antropologen grips av en hemsk tanke: Har han rest runt halva jordklotet för att studera en dansk småstad utan invånare?

Prakash Reddy hade tidigare studerat vardagsliv i indiska byar, där människor och djur ständigt är i rörelse under dygnets ljusa timmar.

För Prakash Reddy innebär mötet med den skandinaviska stillheten en första kulturchock under sin fältstudie. Det skulle komma betydligt fler.

Byn Hvilsager står i bjärt kontrast till de indiska byar som Prakash Reddy tidigare studerat. Danmark och Indien som länder är också motpoler, bland annat eftersom majoriteten av indierna bor på landsbygden. I Danmark finns de flesta medborgarna i städer.

Danmark i miniatyr

I Hvilsager bor 47 familjer men forskaren konstaterar att denna småstad utgör ett Danmark i miniatyr.

Antropologisk forskning har av tradition bedrivits i tredje världen av forskare från i-länder i Europa och USA. När den indiske antropologen Prakash Reddy härom året reste till Danmark och bosatte sig i den lilla byn Hvilsager för att studera danskarnas liv väckte det därför stor uppmärksamhet.

I Indien är de flesta bybor inte läskunniga och de är ovana vid att bli intervjuade. Men det är lätt att få kontakt med dem. De är gästvänliga trots att familjerna består av upp till 50 personer och att tillgången på mat och dryck är betydligt mer begränsad än i Danmark.

I den danska småstaden är familjerna små, de flesta människor är välutbildade och har lätt att svara på frågor i en intervju med vetenskapligt syfte. Men invånarna är svåråtkomliga. Det tar tid innan någon öppnar sitt hem för en främmande människa. "Gästfriheten hade en viss inkubationstid", noterar Reddy. Senare får han veta att de Hvilsagerbor som vägrade att öppna dörren för honom trodde att han var en brottsling eller tillhörde Jehovas Vittnen.

Fientlighet

Prakash Reddy flyttar in hos ett danskt par och blir genom dem inbjuden till en fest i samhället. Till bords får han en kvinna som plötsligt börjar överösa honom med frågor. Hennes ögon utstrålar fientlighet.

- Varför åker du hela vägen från Indien för att studera det danska samhället? Vem tjänar på dina studier, danskarna eller indierna? Vem har betalt din resa?

(Mogens Glistrup, ledaren för Fremskridtspartiet, motsvarigheten till svenska Ny demokrati, ställde senare samma frågor till danska regeringen. Han krävde att få veta om skattebetalarna bekostade forskningen.)

Prakash Reddy blev förvånad över det spontana korsförhöret. Det var ju första gången han träffade Hvilsagerborna. Istället hade han varit inställd på välvilliga erbjudanden om hjälpa med hans forskning. Han väntade sig en ström av nyfikna frågor om hans person och Indien. Så blir europeiska, amerikanska och inhemska forskare oftast bemötta i indiska byar.

Men få personer i Hvilsager är nyfikna på Prakash Reddy, varken då eller senare. Och på festen får han sitta ensam och frysa

tills smeden Gunnar Andersen lånar honom en tröja.

Snåla med tiden

Intervjuarbetet blir mödosamt. När den indiske forskaren söker upp samhällets invånare, måste han först övertala dem att ställa upp på intervjuer och sedan avtala om lämplig tidpunkt. Hela tiden har han en obehaglig känsla av att inkräkta på Hvilsagerbornas liv. Han inser att danskarna mycket noggrant kalkylerar hur de ska använda sin tid. Dagar, veckor, månader – hela livet – verkar inrutade i avsnitt som ska fyllas med olika planerade aktiviteter.

Det finns inget utrymme för en indisk antropolog som plötsligt dyker upp och bryter invanda mönster.

Kanske har inte danskarna ens tid för varandra, funderar forskaren.

I den indiska byn är tiden ingen viktig faktor. Människor är för det mesta tillgängliga för samtal eller annan samvaro. Den indiske bonden avbryter gärna sitt arbete för att prata en stund med en främling. I Indien är forskarens problem inte att hitta intervjuoffer utan att hålla pratsamma människor på avstånd, för att få tid att skriva.

Liten samhörighet

Ju mer Prakash Reddy lär sig om livet i Hvilsager, desto mer slås han av det avstånd som präglar umgänget mellan människor. Distansen finns både privat och i samhällslivet.

Hvilsagers vattenpump är invånarnas enda gemensamma projekt. Forskaren finner egentligen inget som tyder på att det finns någon samhörighet mellan Hvilsagerborna. Till skillnad från indiska bybor behöver danskarna inte varandra för sin överlevnad. I Danmark är varje hushåll en självförsörjande enhet. De bor i samhället men tillbringar tid för arbete och fritid på annan ort.

Det finns de som bott grannar i flera år utan att ha lärt känna personerna på andra sidan trädgårdsstaketet. Ett par berättar att de efter 30 år fortfarande känner sig som främlingar i Hvilsager.

Inom privatlivet är det viktigt att hålla distansen.

Danskarna kämpar enträget för att upprätthålla en fasad av harmoni. Äkta makar och sambos kan bråka år ut och år in utan att anhöriga eller vänner tillåts gripa in för att agera konfliktlösare, noterar Prakash Reddy förvånat. Motsättningarna sopas under mattan, spänningen växer och till slut blir situationen ohållbar. Relationen spricker.

Prakash Reddy undrar om inte många danska äktenskap kan räddas med hjälp av större öppenhet.

I den indiska byn är det meningslöst att ens försöka hålla sina äktenskapstrassel hemliga, eftersom människor lever så tätt inpå varandra. Privatliv i västerländsk

"Varför åker du hela vägen från Indien för att studera det danska samhället? Vem tjänar på dina studier, danskarna eller indierna? Vem har betalt din resa?"

Misstänksam dansk kvinna i Hvilsager innan Prakash Reddy lyckats vinna bybornas förtroende

mening existerar därför inte.

Ensamma åldringar

Antropologen Prakash Reddy observerar mycket ensamhet bland danskarna. För honom är det högst förvånande att se barn leka alldeles på egen hand.

Värst är ensamheten bland de äldre. För den indiske forskaren blir mötet med tillvaron på ett danskt ålderdomshem chockerande. Där sitter gamla människor som inte fått besök av anhöriga på månader, ibland inte på flera år. Hellre än att inkräkta på sina barn individuella frihet och arbetsliv föredrar de äldre att tyna bort i ensamhet.

Prakash Reddys konstaterar att isolering, splittrade familjer och krossad gemenskap är några av de pris danskarna betalar för sitt materiella välstånd och sin frihet.

När Prakash Reddy presenterar sina

observationer om ensamheten i danska tidningsartiklar väcker han ett slumrande dåligt samvete hos befolkningen.

Vissa forskarkollegor, journalister och allmänhet reagerade med ilska. Andra menar att Prakash Reddy gör Danmark en tjänst genom att utifrån betrakta deras samhälle. Kritikerna hävdar att den indiske antropologen hatar Danmark och danskarna och därför inte är seriös.

Under rubriken "Rapport om infödingarna" undrar en ledarskribent i den danska tidningen Ekstra Bladet om Prakash Reddys forskning förtjänar att tas på allvar: Den indiske forskaren kommer trots allt bara från ett u-land.

Jonny Sägänger
frilansjournalist

Fotnot: Antropologer är forskare som studerar hur människor tänker och lever i olika samhällen. Den forskningsmetod som utmärker denna vetenskap är att antropologen bosätter sig i det samhälle som han eller hon ska studera. Studiet bygger på jämförelser med det samhälle forskaren själv kommer från.

Prakash Reddys undersökning är publicerad i en bok med titeln *Sådan er danskernes* på det danska förlaget Grevas.

Varför reser du?

Vi ordnar resor för dig som är seriöst intresserad, vill uppleva en ny kultur och inte minst, få bra kontakt med människorna. Vi undviker turist-stråken, reser med lokala transportmedel och tillbringar mycket tid på landsbygden. Inhemska reseledare och tolkar hjälper dig. Om du är intresserad av det här sättet att resa skall du beställa vårt program. Till Indien har vi 10 olika resor. Två under sommaren:

Hinduisk Kultur

16.7-14.8 12 300 kr.

Vandra mellan Kolti-folkets vackra byar i Sydindiens bergstrakter. Du mvandrar i grupper om 2-3 personer med en tolk. I tempel och Ashram möter du vishetslärare, sadhus och yogalärare. Du deltar också i skörde-festivalen *Adipperukku*.

Även resor till Nepal, Indonesien, Malaysia och Kina.

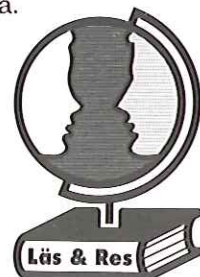
Köp flygbiljetter till "våra" länder med Aeroflot,

Air India
Air China
& Garuda

LÄS och RES

Box 208
133 02 Saltsjöbaden
tel 08-717 54 40
fax 08-717 54 50

Informationsmöte i Lund 27.3
Beställ vårt program!

Hämndaktioner i Bangladesh

Raserandet av Babarimuskén i Ayodhya följdes av allvarliga hämndaktioner mot hinduerna i Bangladesh. Under de första dagarna efter incidenten ägde våldsamma upplopp rum runt om i landet och hinduiska hem och tempel brändes och plundrades. Oroligheterna ägde endast rum under några få dagar, men de får ändå betecknas som de allvarligaste religiösa upploppen sedan frihetskriget 1971.

Landet har skakats av våldsamma upplopp, som genomgående har utgjorts av muslimska attacker på hinduer, deras hem och tempel. Följande siffror är hämtade ur en bengalisk dagstidning, *Ajker Kajog* den 29 december: 3.500 tempel, 2.800 hinduiska hem, 2.500 affärer och restauranger ägda av hinduer har bränts eller plundrats. 700 hinduer har skadats och fem har dödats. Förlusterna har uppskattats till 1,42 miljarder taka (ca 250 miljoner svenska kronor). Samma tidning menar också att ca 100.000 hinduer har berörts på ett eller annat sätt av oroligheterna.

Som så många gånger tidigare har religionen även här delvis använts som en ursäkt och det finns politiska såväl som ekonomiska orsaker till våldet. Hinduerna var traditionellt de stora jordägarna i det som nu är Bangladesh; före delningen 1947 fanns 70 proc av all jord i händerna på hinduer. Idag finns det inte så många hinduer kvar och deras mark har övertagits av muslimer. I de fall då hinduer migrerar till Indien konfiskeras deras land som "enemy property". Det finns många muslimska bönder som gärna ser hinduerna utvandra så att de så småningom kan

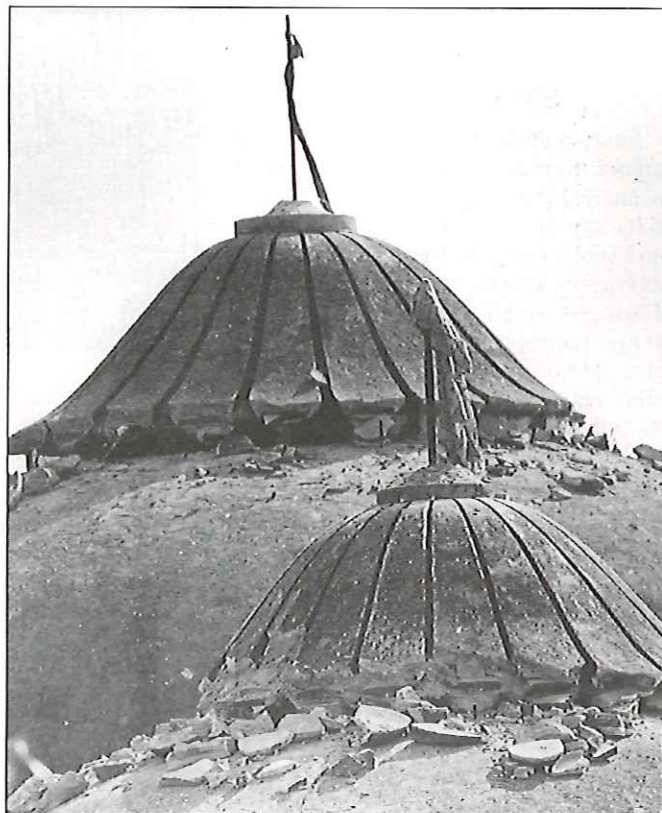
överta marken.

Tusentals muslimer startade på initiativ av några islamiska intellektuella den 2 december *den långa marschen* från Dhaka med avsikt att korsa gränsen till Indien och så småningom försöka nå Ayodhya och bygga upp muskén där igen. Marschen samlade många anhängare och fick stor publicitet. Den stoppades dock innan den nådde gränsen och vid en incident blev fem muslimer ihjälskjutna.

Den allvarligaste konsekvensen av de våldsamma oroligheterna är att hinduerna i landet förmodligen för all framtid har tappat förtroendet och ständigt kommer att leva i skräck för att situationen ska upprepas.

En direkt följd härav kommer att bli en ökad utvandring till Indien. Många har redan börjat förbereda sin avresa och man räknar med en stor utvandringssvåg inom den närmaste framtiden. Frågan är vad Indien säger och hur många man kan ta emot.

En annan direkt konsekvens av oroligheterna var att SAARC-mötet (South Asian Association for Regional Cooperation) planerat till den 13-14 januari i

Skadad del på Babarmuskén i Ayodhya. Foto: NEERAT

Dhaka ännu en gång sköts upp, denna gång på oviss framtid. Kritiker menar att detta är ett hårt slag för samarbetet mellan länderna.

De diplomatiska förbindelserna mellan Indien och Bangladesh är just nu mycket kyliga pga Bangladeshs officiella fördömande av raserandet av Babarmuskén och dess uppmaning att bygga upp den igen, vilket Indien tog som en inblandning i interna angelägenheter. Man befärar att det kommer att ta lång tid innan den politiska situationen åter blir stabil i regionen.

Karin Gregow

Tempel raserades i Pakistan

Reaktionerna i Pakistan på moskérivningen i indiska Ayodhya lät inte vänta på sig. I grannlandet Pakistan följer man alltid noggrant händelserna i Indien. Speciellt oroar man sig för de indiska muslimernas situation.

Pakistan skapades ur det brittiska Indien som en separat stat för muslimer. Den pakistanska staten har rutinmässigt spritt anti-indisk och anti-hinduisk propaganda genom utbildningssystemet och massmedia.

Därför är det inte konstigt att folk reagerade hysteriskt på nyheten om raserandet av muskén i Ayodhya. Bara efter några timmar kom stora folk-massor ut på gatorna i städerna i Punjab och Sindh-provinserna.

Det finns inte många hinduer i Pakistan, eftersom de flesta utvandrade vid delningen 1947; därför fick de tempel som finns kvar ta emot folks ilska. I Lahore raserades flera oanvända tempel. I Quetta, huvudstad i provinsen Baluchistan, där det finns en hinduisk minoritet, dödades fem barn.

"Indiska agenter"

I Sindh-provinsen finns det omkring två miljoner hinduer; och de har intill nyligen levt i fred med muslimerna. Men på 80-talet har konflikterna i Sindh ökat, och speciellt motsättningarna mellan de urduspråkiga mohajirerna, som utvandrade från Indien vid delningen 1947, och de tidigare innevärdarna i Sindh.

Som ett led i denna konflikt har hinduerna anklagats för att vara indiska agenter.

Sedan 1990 har de hinduer levt i stor otrygghet, och utsatts för många attacker. Deras tempel har också vandaliserats.

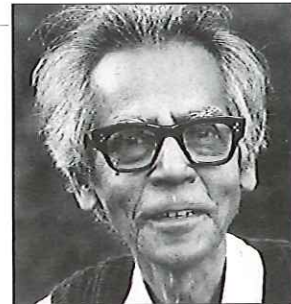
Förstörelsen av muskén i Ayodhya i grannlandet Indien, gav därför en ursäkt för orolement och kriminella. De attackerade hinduiska tempel, affärer och bostadsområden.

Åtskilliga dödsfall rapporterades, men den pakistanska pressen gav inga exakta siffror. Regeringen reagerade emellertid kvickt och sände in polis och militär, så att plundringarna trots allt blev begränsade.

Den officiella reaktionen från premiärminister Nawaz Sharif har varit beskyddande gentemot hinduerna. Regeringen har lovat bygga upp de raserade tempen.

Ishtiaq Ahmed

Utvecklingen går snabbt mot katastrof för Indien

Calcutta den 28 januari 1993

Vi är alla omskakade av de traumatiska händelserna i Ayodhya den 6 december 1992 och de våldsamma upplopp som de ledde till i olika delar av landet, inte minst den andra vägen av våldsamheter i Bombay. Dessa händelser har också visat på de grundläggande svagheter i den indiska styrelseformen. Domstolar och administration är ineffektiva. De en miljon starka polis- och halv-militära styrkorna fungerar inte. Det politiska ledarskapet är fegt och det ledande politiska partiet, den Indiska Nationalkongressen, är lamslaget.

Avslöjandet av ruttenheten i den indiska politiken är fullt jämförbar med den persiska äventyraren Nadir Shahs massaker i Delhi 1739, som ledde till inbördeskrig mellan maratherna och afghanerna och till en försvagning av hela Mogulimperiet, vilket i sin tur innebar att Indien så småningom kunde erövrats av europeerna.

Miljardförluster

Rivningen av den femhundra år gamla moskén i Ayodhya mitt framför näsan på en stor poliskår ledde till att minst 1 119 människor dödades i nio delstater från Gujarat i väster till Assam i öster (enligt officiella uppgifter, som troligen är en underskattning). I den andra våldsvågen, som drabbade Bombay, landets kommersiella och industriella huvudstad, dödades omkring 600 människor.

De ekonomiska skadorna var mycket omfattande. Under de tio dagar som upploppen pågick förlorade landet mer än 12 miljarder rupier, enligt Maharashtrastras industriminister Vilasrao Deshmukh. Det är troligen en underskattning eftersom enbart förlusterna inom grossisthandeln uppskattas till 10 miljarder. Det är inte för inte som den 80-åriga nestorn inom indisk industri, J R D Tata, mitt under de värsta upploppen krävde att de militära myndigheterna skulle ta över stadens styrelse.

Den angränsande delstaten Gujarat drabbades också av upplopp i en vecka med början den 8 januari. Även efter det att våldsamheterna upphört så är läget fortfarande oroligt i de två västliga delstaterna. Mer än hundra tusen människor, främst arbetare och deras familjer, har tvingats fly från Bombay, Surat och Ahmedabad till sina hem i Uttar Pradesh, Bihar, Västbengalen och Orissa. Hinduextremistiska gäng hindrar också muslimska arbetare från att ta sig till sina arbeten.

Alla eventuella framsteg som den ekonomiska reformpolitiken kan ha lett till har alltså i ett slag sopats undan därför att premiärminister Narasimha Rao inte lyckats bemästra situationen.

Lät rivningen ske

Även om hindufundamentalisterna bär den huvudsakliga skulden för vad som hänt, så kan inte kongressregeringarna i Delhi och i de båda delstaterna Maharashtra och Gujarat gå fria från ansvar. Centralregeringen lät inte bara hinduextremisterna riva ner moskén och uppföra en temporära tempelbyggnad med en hinduisk kultfigur, den lät också templet bli kvar, och den lät till och med hinduiska pilgrimer besöka detta tempel och be till dess kultfigur. Därigenom legaliserades också skändningen av moskén.

Maharashtrastras regering var ännu mer lamslagen och lät i själva verket Shiv Sena, en öppet fascistisk organisation allierad till RSS, härja fritt utan någon som helst påföljd.

De flesta iakttagare är överens om att händelserna i Ayodhya ingår i en av fascistiska krafter noggrant uttänkt plan för att ta makten i landet genom att använda sig av religiösa symboler. I hemlighet har de låtit f d officerare träna folk för att genomföra rivningen av templet. De har en genomtänkt strategi som innebär att dessa våldsvärkare kan verka i skydd av pilgrimer och heliga män och kvinnor. BJPs ställning i parlamentet och dess innehav av regeringsmakten i fyra delstater i det sk hindi-bältet har gjort att polis och militär har varit mer eller mindre paralyserade. Dessa fascistiska krafter manipulerar de religiösa känslorna hos vanligt folk genom en demagogisk blandning av fakta och myter.

Cynisk taktik

Shiv Sainiks i Bombay har varit ännu mera cyniska och hänsynslösa. Både centralregeringen och delstatsregeringen har uppträtt patetiskt och skamligt. Shiv Sena har öppet deklarerat att de ligger bakom de våldsamma upploppen och Kongressregeringen har visat en total oförmåga genom att inte handla kraftfullt och bestämt under de våldsamma oroligheterna. Enligt en rapport har omkring 40 000 Shiv Senaanhängare, organiserade i 220 olika avdelningar, stått för de flesta upploppen, dödat utvalda muslimer och plundrat och bränt affärer och hus tillhöriga muslimer i Bombay.

På känt fascistiskt manér har extremisterna brutalt angripit journalister och fotografer - både män och kvinnor, indier och utlänningar. I Bombay jagades muslimska journalister bort med stor omsorg.

I parlamentet har BJP efter en kort tids hycklande beklaganden över rivningen av moskén snabbt övergått till offensiv och drivit fram en förtroendeomröstningen mot regeringen Narasimha Rao. Denna blev dock enkelt nedröstad med 334 röster mot 106 tack vare att vänstern mangrant röstade emot. Men i brist på någon verklig motoffensiv från kongresspartiet och dess olika regeringar, så kan hindufundamentalisterna fortsätta sin offensiv vilket bl a yttrar sig i sporadisk våldsytringar i New Delhi, Bombay och andra utsatta orter. De försöker mobilisera den allmänna opinionen till stöd för ett snabbt nyval till parlamentet och de fyra nu upplösta delstatsförsamlingarna i Madhya Pradesh, Rajasthan, Uttar Pradesh och Himachal Pradesh. Vad de hoppas på är att de ska få de flesta hinduernas röster i kölvattnet på den religiösa polarisering som de anser håller på att utveckla sig.

På väg mot katastrof

Kritiken mot premiärminister Narasimha Rao växer både inom och utom Kongresspartiet. Som ett motdrag har Rao ombildat regeringen för att stärka sin position gentemot sina kritiker. Men detta har bara antagoniserat ännu fler partimedlemmar och de kräver nu att AICC (All India Congress Committee) samlas för att kontrollera Rao. Mötet kommer att hållas inom kort och det återstår att se vem som drar det längsta strået, Rao eller hans kritiker.

I Indien går utvecklingen snabbt mot en katastrof. I ett så pluralistiskt land som Indien är drömmen om en hinduisk stat helt omöjlig. De flesta intellektuella och politiska kommentatorer är också eniga om att alla försök i en sådan riktning kan bara leda till oupphörliga konflikter. Allt hänger på om dessa synpunkter kan vinna gehör hos en bredare allmänhet av hinduer i de hindutalande delstaterna.

Endast en samling av alla sekulära demokratiska krafter inom kongresspartiet i allians med vänstern och andra sekulariserade krafter utanför Kongressen kan rädda landet från den katastrof som det nu verkar vara på väg mot.

Ajit Roy

Översättning: Staffan Lindberg

Meditation eller farlig religion?

Trascendental Meditation eller TM är sannolikt den vanligaste meditationsformen i Sverige. Den är knuten till Maharishi Mahesh Yogi, eller Prasad Varma som denne hinduiska missionär troligen heter.

Uppgifter som förmodligen kommer från TM-rörelsen själva uppger att ungefär 80.000 svenskar har lärt sig TM-meditation, däribland 5.000 chefer inom kommun och näringsliv. TM är en framgångsteologi väl i nivå med Livets Ord och utlovar bot för ofullkomligheter på alla livets områden, inklusive kontroll över naturlagarna.

När en helikopter som Maharishi färdades med störtade, vilket han utifrån läran skulle ha förutsett, fick konvalescensen därför förklaras med att han gått in i "helig tystnad". TM tar idag rejält betalt för sina tjänster, pengar som tydligen går till Indien. 1970 kostade en kurs 250 kr. 1980 var priset 575 kr men redan 1988 hade det stigit till 3000 kr. Bakas TM-

kursen in i ledarskapsutbildning stiger både tid och kostnad dramatiskt. Förvaltningar har låtit utbilda personal till höga kostnader.

Fortsättningskurser inom

**Rune W Dahlén:
Myter och mantra**

Libris förlag

TM accelererar kostnaderna. En s.k. sidhi-kurs kostar 17.000 kronor. De flesta meditatörer slutar dock meditera regelbundet ganska snart. Antalet invigda har ökat i en ganska jämn takt enligt TM-Aktuellt, med undantag för en svacka vid mitten av 80-talet, och en stegrad ökning vid 90-talets ingång.

TM marknadsför sig som en avspänningsteknik utan religiös anknytning. Med vetenskapliga anspråk framställer den sig som en neutral teknik för personlig utveckling. Rune W Dahlén menar i *Myter och Mantra, en bok om TM och Maharishi*, Libris, att TM istäl-

let är förklädd ny-hinduistisk mission. Dahlén undervisar vid teologiska seminariet i Lidingö och boken är ur en synpunkt en kristen pamflett. Den är dock försiktig i sina slutsatser, samtidigt som den grundar sig på omfattande studier.

Få som söker sig till en meditationskurs räknar med att de tar ett första steg in i en religion. Det menar dock Dahlén. Kursavgiften är en medlemsavgift i TM-föreningen, och de yttre arrangemangen runt kursen är en invigning i sekten.

Invigningsceremonin äger rum i samband med den personliga instruktionen. Den uppges vara helt icke-religiös, en ritual utan djupare innebörd. Den nye TM-aren uppmanas att ta med frukter, snittblommor och en ren duk, och efter att ha tagit av sig skorna går elev och instruktör tillsammans in i ett ceremonirum.

Rummet är utsmyckat med rituella symboler och ceremonin utförs inför ett stort porträtt av Maharishis dyrkade lärare

Guru Dev. Efter en stund knäböjer instruktören och mässar en hymn, en puja, på sanskrit. Dahléns analys av pujan visar tveklöst dess hinduiska innebörd. Eleven deltar i ceremonin genom sin närvaro och offret av gåvorna. Ritualen genomförs också när man går vidare i TM:s kursutbud.** Först efter invigningen får eleven sitt mantra, det ord han skall meditera över, varefter den första meditationen kan ta sin början.

Mantrat uppges vara exklusivt personligt och får inte avslöjas. Claes Appelkvist, tidigare ledare för svenska TM uppgav i boken *Friheten är din*, som såldes inom rörelsen på 70-talet, att "mantrats ljudkombination anpassas efter det individuella sinnets särart", utifrån principer "som kommer från en 5.000-årig vedisk tradition". I verkligheten delas de ut efter meditatörens ålder och kön, inom ramen för en grupp på 16 mantras. Dessutom har mantras skiftat under TM:s historia trots

Samlade dokument om Operation Blue Star

Den olyckliga konflikten mellan hinduer och sikher har med växande intensitet pågått sedan britterna, efter två blodiga krig mot det då självständiga sikhriket, övertog makten i Punjab år 1849. Konflikten har accentuerats efter Indiens självständighet, när den allt överskuggande konflikten mellan muslimer på den ena sidan och hinduer/sikher på den andra trappades ner något, som en följd av delningen av det brittiska Indien i ett Pakistan och ett Indien.

Krisen i Punjab nådde en kulmen år 1984, när en grupp sikher under ledning av Bhindranwale hade upprättat sitt högkvarter i sikhernas främsta helgedom. Militanterna förvandlade det gyllene

**The Punjab Crisis
- Challenge and response
Red: Abida Samiuddin, Mittel
Publications, New Delhi 1985**

templet i Amritsar till ett fort.

Centralregeringen i New Delhi fann situationen ohållbar och gav order till "Operation Blue Star". Denna förskönande omskrivning försökte skyla över ett reguljärt militärt angrepp på Bhindranwale och hans anhängare, som hade förskansat sig i templet.

Operation Blue Star lyckades i så måtto att regeringstrupperna faktiskt lyckades nedkämpa allt motstånd, och erövra templet. De omedelbara omkostnaderna var förlusten av 646 människoliv, 408 sårade och upp emot 5.000 tillfångatagna.

Abida Samiuddin har försökt samla tillgängligt material om Operation Blue Star och orsakerna till konflikten mellan hinduer och sikher (som fortsätter att skapa rubriker i tidningarna). Boken behandlar också de olika fraktionsbildningarna bland sikherna och Indira Gandhis roll i konflikten.

Det har blivit en imponerande dokumentsamling, som spänner från dramatiska ögonvittnesskildringar av själva den mili-

tära operationen, via en lång rad officiella dokument till djupgående historiska, sociologiska och ekonomiska analyser av det spända förhållandet mellan sikher och hinduer i Punjab.

Boken visar vilken tvetydig roll regeringen haft till delar av sikhssamhället, speciellt till den del som önskar frigöra sig från Indien och skapa ett självständigt Khalistan, baserat på sikhismen.

Samiuddin har noggrant sört för att låta alla parter komma till tals. Centralt placerad är kongressregeringens officiella vitbok om operationen, och en rad starkt kritiska kommentarer till denna.

Sett utifrån är det mest intressanta de många seriösa artiklar som ger en bred och grundlig orientering om bakgrunden till konflikten i Punjab – allt från vitt skilda utgångspunkter.

Operation Blue Star var varken början till eller avslutningen på krisen i Punjab, och denna bok ger heller ingen slutlig lösningsmodell för konflikten. Men boken innehåller ett rikt källmaterial om en av de mest brutala politiskt-religiösa konfrontationerna i Indien sedan självständigheten 1947.

Martin Gjerulff

Asien Specialisten

Boka din resa hos oss till Bangladesh, Indien, Nepal, Pakistan, Sri Lanka, Thailand, Singapore, Malaysia, Indonesien.

Metropolresor

Luntmakargatan 42
111 37 Stockholm
tel 08-10 45 58, 24 10 51

den 5.000-åriga traditionen.

Mantran är vanliga i hinduismen, men TM:s mantra kommer ur tantrisk tradition, s k bija-mantras, som är förkortningar av sammansatta mantras, koder för gudomligheter.

Mantrat anses vara förenat med gudomlig kraft, shakti, och mantrats funktion är magisk: Det avvärjer onda krafter, förvärver magiska förmågor, sidhis, och möjliggör sammansmältning med världsendan Brahman.

Att mantrats innebörd inte är förstådd är inget hinder. Istället skulle förståelsen av mantrat bara vara ett hinder för nybörjaren. Den vanliga uppfattningen om TM som nyttan med att upprepa ett meningslöst ord är alltså fel. Istället åkallar man hinduiska gudar.

Dahlén skildrar Maharishis liv och TM:rörelsens olika taktiska omdispositioner, och menar att TM är en religion och och rörelsen en religiös sammanslutning. Men spelar det någon roll för en vardagsmeditatör som upprepar ett

meningslöst ord för att koppla av? Jo, menar han, även tekniken blir till religion om den blir en andlig disciplin.

Meditation framställs vanligtvis som helt ofarlig. Dahlén anser istället att man förbisett många faror med långtidsmeditation och speciella tekniker som kundalini-meditation. I några avsnitt i boken diskuterar han även risker med vanlig enkel meditation.

Här tycker jag att han pressar sitt material onödigt hårt. Några avslutande intervjuer med tidigare medlemmar ur TM:s inre krets ger intressanta inblickar liksom de tragiska fallstudier som har Skåne som förenande band. Tydligt är att TM:s framgångsideologi lämnar dem som inte når framgång helt skyddslösa.

Malmös "kasettdrottning" Ingegerd Engfelt ärvde 62 miljoner kronor som pumpades in i Track Tape för att få fram billiga band till TM. När firman gick över styr sökte hon i linje med Maharishis lärdomar meditera bort problemen, vilket slutade med att hon fick

begrunda sin försvunna förmögenhet. Över detta kan man raljera, däremot inte den totalt försvarslösa

förvirring och skam TM:s ideologi försatte henne i, vilket sannolikt ledde till den park i Aspudden där hon hällde

bensin över sig och tände på.

Anders Nyberg

Valla folkhögskola

583 30 LINKÖPING

Vill du .. arbeta i U-land?
arbeta med U-landsinformation?

U-LINJEN

- 36 veckors utbildning med start i augusti.
- Ger praktik och kunskap.
- Praktikresa till Indien under 2 månader.

För information och prospekt ring

013-14 68 60

RESEHANDBOK OM NEPAL

Nepal – en resehandbok är den första resehandboken om Nepal på svenska. På över 370 sidor kan du t.ex. läsa om historia, religion, klimat, festivaler, däggdjur, fåglar, nationalparker, sevärdheter, försäkring och vandringsleder.

Boken innehåller dessutom ett omfattande kapitel om praktiska fakta, bl.a. visum, resor till och från Nepal, resor i Nepal, mat och hälsoråd.

"Koncentrationen i boken ligger på natur och djurliv, och avsnitten om landets nationalparker hör till det bättre i sin genre. Utmärkt är också kapitlet om vandringsleder, som dels ger allmänna beskrivningar av vad det innebär att vandra i Nepal, dels detaljerat beskriver flera leder, både enkla och mycket svåra. Även beträffande städerna och den nepalesiska kulturen ges tillräcklig information för de flesta..." Bibliotekstjänst, Håkan Grissler.

Boken finns att köpa i bokhandeln. Det går också bra köpa den genom Sydasiens.

SIBIA FÖRLAG 0470/122 99

Mikael Persson Per-Olof Johansson

INTRESSANTA SKRIFTER

Tibet, våldtaget land på världens tak av David Ståhl. Larsons Förlag, Stockholm 1992, 142 sidor. Pris 150 kr.

INDIEN, historisk översikt, dagens Indien, kastsystemet, livsattityder och etikettsregler, av David Ståhl. 86 sidor (häfte). Ny och uppdaterad version av tidigare två separata häften, som debatterades i Sydasiens nr 1/1991. Pris 100 kr.

Jesus i Kashmir av Per Beskow, docent i teologi. "Jesus överlevde korsfästelsen och flydde till Indien. Han ligger begravd i Srinagar, huvudstaden i Kashmir". Per Beskow reder ut begreppen på ett föredömligt sätt. Stockholm 1981, 61 sidor. Pris 70 kr.

TIBETAN REVIEW, exiltibetanernas tidskrift. Självständig gentemot den tibetanska exilregeringen, den indiska regeringen o gentemot Kina. Kommer en gång i månaden m flygpost direkt från Indien. Prenumeration: 120 kr. Begär gratis provexemplar!

Samtliga priser inklusive moms och porto (inom Norden).

Beställes enklast genom insättning på Empatums postgiro 460 75 60-2.

EMPATUM, Box 26159, 100 41 Stockholm. Tel 08-11 04 08.

AFGHANISTAN**Bräckligt fredsavtal**

Efter sex dagars förhandlingar i den pakistanska huvudstaden Islamabad träffades ett fredsavtal mellan åtta mujahedinledare i början av mars. Vid samtalen som skedde på initiativ av den pakistanska statsledningen möttes för första gången på flera månader två huvudfiender öga mot öga, nämligen presidenten Burhanuddin Rabbani och den pashtunske fundamentalisten och Hizbe Islami-ledaren Gulbuddin Hekmatyar. Enligt avtalet behåller Rabbani presidentposten medan Hekmatyar blir premiärminister och därmed får den verkliga makten. Sex andra viktiga ministerposter fördelas bland de övriga organisationerna.

Tillsammans skall de två ledarna utse en regering och val hållas inom 18 månader. Överenskommelsen måste dock ratificeras av de nio största muslimska mujahedingrupporna i landet. Så skedde i Kabul den 7 mars.

Uppgörelsen vilar dock på ytterst bräcklig grund eftersom den uzbekiske krigsherren general Rashid Dostum – som kontrollerar hela norra Afghanistan – hölls utanför fredsförhandlingarna. Dessutom har den tadjikiske gerillaledaren Massoud – Lejonet från Panjshir – utmanövrerats från försvarsministerposten. Risken för att strider åter bryter ut är därför överhängande, och i förlängningen hotar en delning av landet.

Våld och laglöshet

Landets styrande råd som består av ledarna för de nio främsta mujahedingrupporna enades den 31 oktober om att förlänga interimpresidenten Burhanuddin Rabbanis ämbetsperiod.

I november samtyckte den hårdføre Gulbuddin Hekmatyar och hans gerillagrupp till att häva blockaden av den stora transportleden mellan den pakistanska gränsen och Kabul. Efter fjorton års krig är vägnätet skadat och praktiskt taget alla förnödenheter till Kabul måste komma via Pakistan.

De afghanska ledarna i bön efter avslutade fredssamtal i den pakistanska huvudstaden Islamabad.

Foto: Saeed Khan

Hekmatyar lovade i ett tal 13/1 att aldrig mer beskjuta Kabul. Den utfästelsen höll han inte. Hekmatyars styrkor fortsatte att beskjuta huvudstaden och flera hundra människor dödades under januari.

BANGLADESH**Toppmöte med förhinder**

SAARC-toppmötet (South Asian Association for Regional Cooperation) som skulle ha ägt rum i Dhaka, avlystes kort före det planerade öppnandet i mitten av januari. Bhutans och Sri Lankas utrikesministrar hade redan avrest mot Dhaka, och Bangladeshs regering uttryckte stor besvikelse, men Indien insisterade på att mötet skulle uppskjutas. Den 6/1 hade fundamentalister i Bangladesh hotat belägra flygplatsen för att hindra den indiske premiärministern Rao från att kunna delta i SAARC-mötet. Motsättningar råder om bilaterala tvistefrågor ska få behandlas på toppmötena.

Lokalval och fundamentalism

Lokalval hölls i Bangladesh i början av februari. Det sades att valen var partilösa, men alla större partier hade inofficiellt ställt upp kandidater. Premiärminister Khaleda Zias Bangladesh Nationalist Party, som för bortåt två år sedan efterträtt Hussain Mohamed Ershads auktoritära styre fick bara 36% av mandaten mot 49% i parlamentsvalet 1971. Det fundamentalistiska Jamaat-

i-Islami lyckades inte rida på indignationsvågen mot rivningen i Ayodhya och fick få mandat.

En parlamentsresolution i Dhaka fördömde före valet "det skymfliga vanhelgandet som saknar motsvarighet i civilisationens historia" och uppmanade indiska regeringen att återuppbygga moskén. Hundratals tempel samt hus och affärer har förstörts och skadats i intensiva hämndeaktioner mot Indien.

Flyktingförflyttning

De första 324 av sammanlagt 238.000 urdotalande pakistaner som blev kvar 1971 i det tidigare Östpakistan, nuvarande Bangladesh, förflyttades med chartrat flyg till Lahore i Pakistan enligt den repatrieringsöverenskommelse som ingåtts 1992. De s k "biharerna" hade 1947 emigrerat från Indien och förblev lojala mot Pakistan under frihetskriget 1971.

I januari återupptogs också repatrieringen av muslimer som flytt från Myanmar (Burma). Ca 14.500 hade repatrierats vid nyår, men ytterligare 18.000 burmesiska flyktingar uppgavs ännu finnas i läger i Bangladesh.

Sju öre per rättsvans

Länge har Bangladesh plågats av det stora antalet rättor, trots att 8,5 miljoner uppges ha dödats under de senaste fem åren. I oktober inleddes en regeringskampanj som uppmanat befolkningen att döda så många rättor som möjligt. Varje rättsvans ersätts med lite mindre än en cent.

BHUTAN**Storebror Indien**

Då Bhutans kung Jigme Singye Wangchuk besökte Indien i januari undertecknades ett gemensamt dokument, som drog upp riktlinjerna för ett närmare bilateralt ekonomiskt samarbete mellan de båda länderna. Kung Jigme betecknade överenskommelsen som en "milstolpe" i utvecklingen av det ekonomiska samarbetet.

INDIEN**Alla överlevde flygkrasch**

På morgonen den 9 januari slog en Tu-154 runt på New Delhis flygfält och började brinna. Besättning och passagerare — inalles 165 personer — hängde upp och ner i sina säkerhetsbälten. Men alla lyckades oskadda ta sig ur planet. Det enda offret var flygministern Madhav Rao Scindia, som fick bära det moraliska ansvaret och avgå.

Tät dimma rådde, och några minuter tidigare hade besättningen på ett annat plan avbrutit sin landning och fortsatt till Lucknow. Tu-154:an, som Indian Airlines hyrt av Uzbekistan Airways, fullföljde landningen och hamnade då på kanten av landningsbanan.

Upprörda passagerare hävdade att det tog 20 minuter innan en ensam jeep dök upp på olycksplatsen, och 32 minuter innan den första brandbilen anlände. Livräddningsutrustning saknades i terminalbyggnaden, och något upprop förrätades inte – i flera timmar visste ansvariga tjänstemän inte om det fanns några döda eller skadade.

Dom i Boforsmålet

Kantondomstolen i Genève har bestämt att bankhandlingarna om Bofors Indien-affär skall lämnas ut till indisk polis. Beslutet är en viktig delseger för dem som vill uppdaga sanningen om Boforsaffären.

Men fortfarande lär det dröja innan dokumenten verkligen blir tillgängliga. Processen har förhalats av kontoinnehavarnas ständiga överklaganden, och bedömare räknar med att dessa nu överklagar domslutet hos schweiziska HD.

Pierre Schmid, ansvarig för rättshjälpsfrågor på det schweiziska justitiedepartementet, säger till DN att han är nöjd över att beslutet blev positivt för Indien och arg över processen dragit ut på tiden. Han tror inte att ett överklagande hos HD ändrar domen.

MALDIVERNA

Samme president?

President Maumoon Abdul Gayoom, som varit president i fjorton år, har i samband med firandet av landets 25:e Republikens dag förklarat sig redo att, "om Gud så vill", och om han får folkets och parlamentets förtroende kvarstanna i ämbetet. Presidentval ska äga rum i juni i år. Parlamentet nominerar i slutet omröstning en presidentkandidat, varefter folkomröstning hålls. 1988 fick Gayoom 96,37% av rösterna.

NEPAL

Välkommen export-ökning

Nepals export ökade under finansårets fyra första månader, juli - oktober 1992, med 41,3% jämfört med motsvarande period föregående år och uppgick till 126,3 miljarder dollar. Hårdvalutarens motsvarande därmed nästan tio månaders import.

PAKISTAN

Försoningsgest

Oppositionsledaren och förre premiärministern Benazir Bhutto har blivit utnämnd till ordförande i parlamentets utrikesutskott. Utnämningen kom mycket överraskande och betraktas som ett viktigt steg mot försoning mellan regering och opposition, där motsättningar tidvis lett till rena handgripligheter.

Bhuttos namn föreslogs av bitr utrikesministern Siddique Kanju och stöddes av Shahbaz Sharif som är bror till premiärminister Nawaz Sharif.

Investerare lockas ej

Vid Benazir Bhuttos maktövertagande 1988 och demokratisering av Pakistan fyrfaldigades de utländska investeringarna i landet på ett år. Sedan dess har

investeringstaken avtagit. Pakistans dilemma är att utländskt kapital behövs för att utveckla den svaga infrastrukturen - men för att dra till sig kapitalet behöver landet en stark infrastruktur.

I dag avskräcks utländska affärsintressen av otillräckliga telekommunikationer och energibrist. Det installeras en ny telefonlinje varje minut dygnet runt, men 800.000 står i kö och väntar på sina telefoner. Franska Alcatel bygger en fabrik som skall producera 150.000 digitala telefonlinjer om året och har tillsammans med svenska Ericsson och tyska Siemens kontrakt på 200.000 telefonförbindelser. Satsningen på telekommunikationer skulle locka till sig investerare i massor, men så har inte skett.

Bland annat har utländska intressen svårt att hitta pakistanska partners - dessa har inte så stora resurser att satsa på grund av inflationen som nu är 9,5%. Utlänningarna skräms också av ideologiska debatter som huruvida islamiska banker ska operera med räntor eller ej. Dessutom ifrågasätts den nuvarande regeringens stabilitet.

SRI LANKA

Marinchefen dödad

Chefen för Sri Lankas sjöstridskrafter, viceamiral Clancy Fernando, dödades av en tamilsk separatist mitt i Colombo på morgonen den 16 november. Separatisten som hängt på sig kraftiga sprängmedel rammade på motorcykel Fernandos bil och dödade inte bara sig själv och Fernando utan också tre av den senares män.

Säkerhetsstyrkorna har svarat med massarresteringar, delvis bland de ca 250.000 flyktingar som finns i Colomboområdet. 100.000 av dessa är flyktingar från kriget i nordöst.

Freden allt avlägsnare

Den parlamentariska kommitté som skulle söka en fredlig lösning av den etniska konflikten i Sri Lanka har upplösts. Detta sedan sex tamilska partier, varav flera vänligt sinnade till regeringen i Colombo, lämnat kommittén och beteck-

nat regeringens hållning som en fars och ett bedrägeri.

Också turistminister Tondaman drog sig ur kommittén sedan den vägrat att ens överväga fyra olika propäer från gerillan i norr, sedan den vägrat att resa dit för förhandla och sedan hans eget fyrapunktsförslag inte heller vunnit gehör. Thondaman söker i sitt förslag en sammanslagning av norra och östra provinserna, verklig makt åt den nordöstra provinsen, muslimsk autonomi inom provinsen och garantier åt den singhalesiska minoriteten.

Försvunnen nödhjälp

En skandal är under uppsegling i Colombo angående hjälpen till den nödlidande civilbefolkningen i krigets Jaffnaområde. Hela skeppslaster har försvunnit och enligt uppgifter från tjänstemän i Colombo kommer mindre än hälften av de 8 000 ton som varje månad skickas till Jaffna verkligen dit. Enligt uppgift behöver Jaffnas befolkning minst 15.000 ton mat och andra förnödenheter per månad för att överleva.

Fler tamiler till Sverige

Allt fler tamiler söker sig till som flyktingar till Sverige. Under hösten 1992 kom över 50 personer per månad, och fram till mitten av november hade totalt 400 tamiler kommit till Sverige och sökt politisk asyl. Över 20.000 lankesiska tamiler sökte politisk asyl i Europa under 1992.

Dödlig blockad

Säkerhetsstyrkornas blockad av Jaffnahalvön i nordligaste Sri Lanka har kostat många civila livet. Över 50 flyktingar dödades när de den 2 januari försökte fly söderut över Jaffnalagunen för att undslippa kriget. Den lankesiska marinen öppnade eld mot flyktingbåtarna, men minst en båt kom undan och dess passagerare kunde senare berätta om massakern i en Colombotidning.

Jaffnas nye katolske biskop har vädjat till president Premadasa att bryta blockaden för att rädda halvöns civilbefolkning från sjukdomar och undernäring. Presidenten har dock inte efterföljt biskopens vädjan.

Regeringen i Danmark föll på tamilaffären

Du ska få en näsa så lång att du kan lukta dig i nacken. Det fick Danmarks tidigare justitieminister Erik Ninn Hansen hösten 1987 höra av sin kontorschef, Johan Reiman. Nu har han sent omsider fått lång näsa.

Det har också hela den borgerliga regeringen, ledd av Poul Schlüter, fått. Tidigare i år tvingades regeringen Schlüter avgå. Allt till följd av Danmarks sk *Tamilaffär*, som vi tidigare behandlat här i SYDASIEN (Nr 2/91).

Ordväxlingen mellan Reiman och Ninn Hansen utspelade sig efter att den förre beslutat sig för att avslöja justitieministerns lagvidriga instruktioner till sina tjänstemän att med alla medel försvåra för de tamilska flyktingarna från Sri Lanka att utnyttja rätten att få inresetillstånd för sina familjer till Danmark.

Det torde nu vara ställt utom allt tvivel att Ninn Hansen av främlingsfientliga skäl beslutade sig för att kringgå lagen bara för att förhindra att tamilerna skulle stanna för länge i landet.

Det förnekade han emellertid när saken drogs fram i ljuset; och det förnekade också statsminister Poul Schlüter. Nu har Ninn Hansen dragit med sig hela den danska regeringen i fallet.

När den rättsliga rapporten om tamil-affären publicerades tidigare i år avgick regeringen Schlüter omedelbart; och Danmark fick till omvärldens överraskning en regering ledd av socialdemokraterna.

Tamil-affären får betecknas som en seger för tamilerna, och för den danska rättsstaten. Fallet visar att inte ens en justitieminister alltid står över lagen. Ninn Hansen fick alltså lång näsa. Han ska ställas inför riksrett.

Göran Djurfeldt

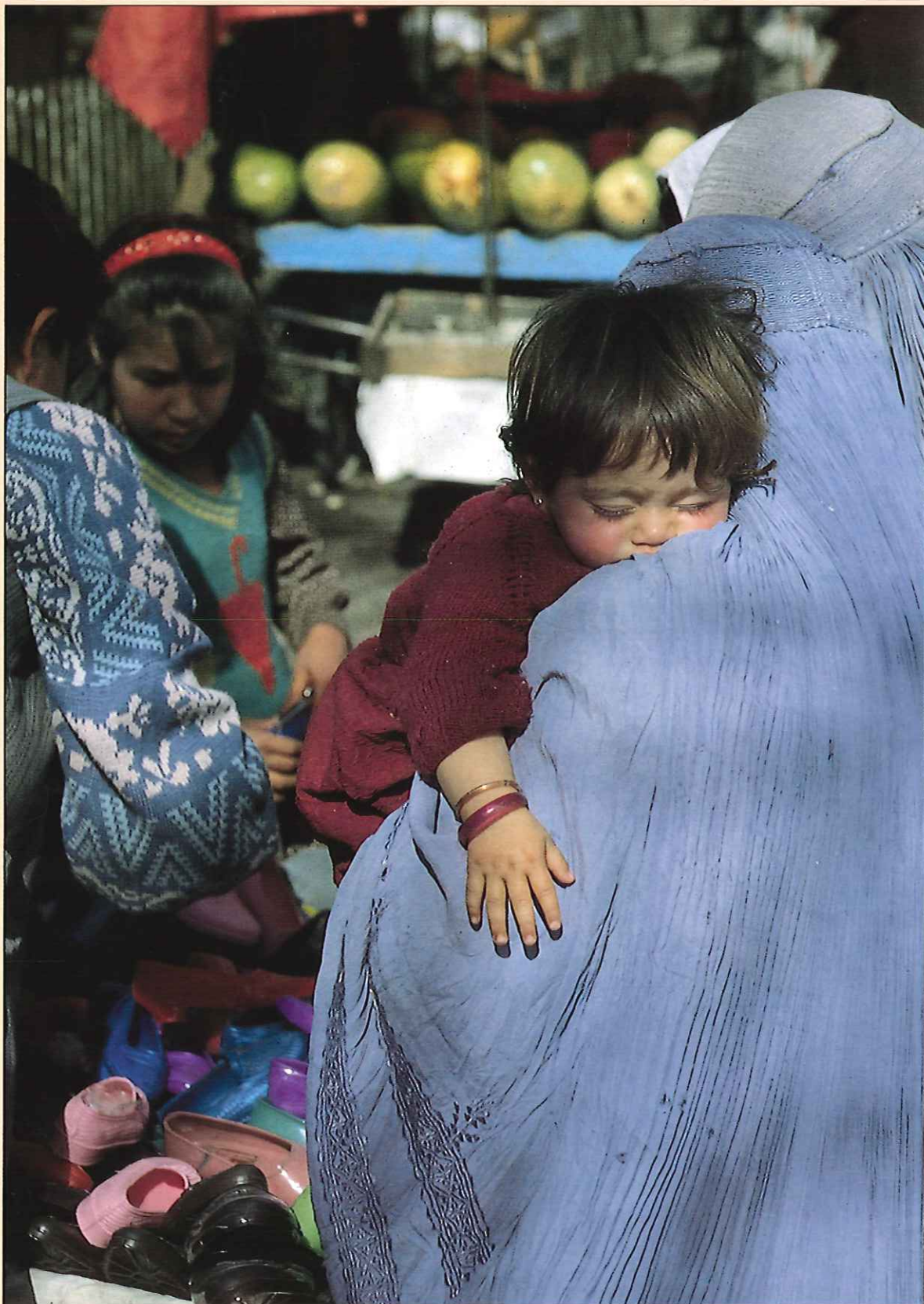
**Avsändare:
SYDASIEN
Box 1142
221 05 LUND**

**POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING**

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Här kunde ditt namn stått förtryckt om du betalat årsavgift. Ett år (= 4 nummer) kostar 120:- (För institutioner 150:-. Utanför Norden 60:- tillägg). Postgiro 79 54 96-9 SYDASI-

**Utgivningspostkontor
LULEÅ 1**

*Flicka i
Kabul, Af-
ghanistans
huvud-
stad, med
sin mor
ute för att
handla i
basaren.*

*Foto:
ANDERS
DAVIDS-
SON*